

HISTORIAN HAVINAA - Rusetin 10 vuotta (2016-2026)

Pissakirjeestä v*****kalenteriin

rusetti@luukku.com

Arvoisa Ministeri!

Helsinki 1.6.2016

Vammaispalvelulain kokonaisuudistus on meneillään. Laki on erittäin merkityksellinen jokaiselle vaikeavammaiselle ihmiselle. Vaikeavammainen henkilö tarvitsee WC:ssä asioidessaan aina esteettömyyttä, apuvälineitä ja hyvin monessa tapauksessa myös toisen henkilön apua. Monet vammaiset ihmiset, etenkin vammaiset naiset, joutuvat säännöstelemään juomistaan em. syistä. "Et voi oppia tuntemaan minua, ennen kuin olet taivuttanut kappaleen matkaa mokkasiineissani", sanoo vanha intiaanien viisaus. Siispä hyvä ministeri, pyydämme teitä miettimään yllä kertomamme asiaa tänään joka kerran kun käytte vessassa.

Ystävällisesti tervehtien,

Rusetti - Valtakunnallinen vammaisten naisten yhdistys ry

Puheenjohtaja

Varapuheenjohtaja

MARJA PIHNALA

PIRKKO JUSTANDER

SISÄLLYS

Johdanto	3
1. Rusetin tarina	4
2. Toiminnan peruspilarit	11
3. Jäsenistö – olemassaolomme edellytys	13
4. Rusetti – vahva nais erityinen voimaannuttaja	16
5. Rusetti - unelmien toteuttaja	21
6. Rusetti -hyvinvoinnin edistäjä	26
7. Vammaiset tytöt ja nuoret naiset – yhteisö vailla vertaa	28
8. Vammaisten naisten perheellistyminen	31
9. Hyväikäiset vammaiset naiset	36
10. Kädet savessa vammaisten naisten oikeuksien puolesta	37
11. Digiloikalla viestinällinen vahvuus	47
12. Hallinto	46
Loppusanat	53

Kirjoittanut historiikin työryhmä:

Riitta Jolanki, Satu Järvinen, Marja Pihkala ja Jaana Tiiri.

Toimittanut Anni Täckman.

”Kaikki on lähtöisin vammaisista tytöistä ja naisista ja heidän unelmistaan”

Perustajajäsenet, joiden ajatuksista Rusetti sai alkunsa vuonna 2016

1. Rusetin tarina

Siemenestä suureksi puuksi (Vammaiset naiset näkyviksi)

Suomessa vammaisten naisten historia alkoi vuonna 1994, jolloin vammaisten naisten ryhmä Marja Pelkonen, Mella Villberg, Rita Järvinen ja Pirjo Markkio-Paleniuksen kirja Vaillinaisesta kokonaiseksi julkaistiin. Kirjassa omakohtaisten muistikuvien kautta kirjoittajat peilaavat kuvaa vammaiseksi naiseksi kasvamisesta yhteiskunnassa sekä ponnistelusta oman yksilöllisyyden toteuttamiseksi usein suvaitsemattomassa ja torjuvassa ilmapiirissä.

Kirjasta innostuneena Invalidiliittoon perustettiin 1994 naistyöryhmä, jossa naiset lähtivät aktiivisesti edistämään vammaisten naisten asemaa. Työryhmä teki vuosien varrella tärkeää työtä aina vuoteen 2018 asti, jolloin Invalidiliitto lakkautti kaikki työryhmät, niiden mukana naistyöryhmän.

Marja Pihkala osallistui 30 000 muun naisen kanssa vuonna 1995 Pekingissä pidettyyn YK:n neljänteen naisia koskevaan maailmankonferenssiin. Parisataa vammaista naista kokoontui maailmanlaajuisesti ensimmäisen kerran yhteen. Konferenssia järjestävä YK:n toimisto oli jo vuotta aiemmin pyytänyt tiedot vammaisten naisten tarpeista. Osoittautui kuitenkin, ettei Kiinassa annettu minkäänlaista arvoa vammaisten naisten vaatimuksille esteettömistä tiloista ja hotelleista eikä tulkeista ja esteettömästä kuljetuksesta; Vammaisten naisten telttakin sijaitsi kilometrin päässä tapahtuman keskuspaikasta.

Vammaisia naisia asia loukkasi niin paljon, että he pitivät konferenssin paraatipaikalla rauhallisen mielenosoituksen vaatien esteettömyyttä ja pääsyä samoihin tiloihin muiden naisten kanssa. Mielenosoitus oli ennen kuulumaton. Seuraavana yönä vammaisten naisten teltta siirrettiin keskusaukiolle ja he saivat esteettömän bussin. Luiskiakin alkoi löytyä!

Kiinassa mielenosoituksia pidettiin tuolloin varsin ikävinä tapahtumina ja konferenssin järjestäjät joutuivat noloon asemaan. Vastapainoksi kymmenen kiinalaista miestä vahti näitä "vaarallisia" naisia teltassa ja naisten tavarat pengottiin hotellihuoneessa joka päivä.

Yhteisestä kokemuksesta energiaa saaneina vammaiset naiset kokoontuivat tiiviisti yhteen ja päättivät joko perustaa naistyöryhmiä tai vauhdittaa niiden toimintaa omissa maissaan. Vielä tuolloin naisliike ei ollut kiinnostunut vähemmistöryhmistä kuten vammaisista naisista.

Suomen vammaisjärjestöissä vammaisten naisten asiat nousivat vasta 2000-luvun taitteessa vilkkaaseen keskusteluun. Niinpä vammaisjärjestöjen naiset perustivat vuonna 2003 Vammaisjärjestöjen naisverkoston, joka otti kantaa vammaisten naisten asemaan ja ongelmiin sekä alkoi julkaista näihin liittyvää materiaalia.

Vammaisille naisille oma yhdistys

Marja Pihkala oli pohtinut Pekingin konferenssista lähtien vammaisten naisten yhdistyksen perustamista Suomeen. Jäätyään eläkkeelle Invalidiliiton toimintajohtajan tehtävästä vuoden 2015 lopussa hän katsoi ajan otolliseksi ja alkoi toimia yhdistyksen perustamisen primusmoottorina.

Marja ja pitkäaikainen Invalidiliiton naistyöryhmän jäsen Pirjo Auer kutsuivat tämän kotiin 4.2.2016 pienen porukan vammaisia naisia ja vammaisen tytön äi-

din pohtimaan, mahtuuko Suomeen vielä vammaisten naisten yhdistys ja onko sille varmasti tarvetta. Pohdinnan tulos oli täysin selvä: Vammaisten naisten ja tyttöjen erityiskysymyksissä oli edelleen paljon tekemistä. Suomeen oli pikimmiten perustettava vammaisten naisten rekisteröity yhdistys.

Yhdistyksen perustajajäseniä Marjan ja Pirjon lisäksi olivat Riitta Jolanki, Pirkko Justander, Sari Lehikoinen (nyk. Palm), Marjo Vainikka ja Jenni-Juulia Wallinheimo-Heimonen. Yhdistys perustettiin 23.3.2016 ja hyväksyttiin yhdistysrekisteriin 30.3.2016. Rusetti oli syntynyt!

Yhdistys vastaanotti ilomielin alkupääomakseen Marja Pihnalta 5 500 € lahjoituksen, joka oli hänen saamansa läksiäislahja jäätyään eläkkeelle Invalidiliiton toimitusjohtajan tehtävästä vuoden 2015 lopussa. Pesämuna toi turvallisuutta pienen yhdistyksen toimintaan vuosiksi eteenpäin.

Rusetin ensimmäinen hallitus 2016

Yhdistyksen nimeksi tuli Rusetti

Rusetti - nimi yhdistyy mielikuvissa naiseuteen ja tyttöyteen sekä herättää nimenä mielenkiintoa. Rusetti muuntuu moneksi. Se muistuttaa erilaisista mahdollisuuksista. Rusetti kertoo sitoutumisesta, päättäväisyydestä ja joustavuudesta. Rusetti nimenä on lyhyt ja ytimekäs. Rusetti solmii yhteen moninaiset tytöt ja naiset.

Alkuperäisesti nimeksi yhdistysrekisteriin kirjattiin Rusetti – Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys ry. Vuonna 2021 yhdistyksen virallista nimeä muokattiin muotoon Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys – Rusetti ry. Nykyisin yhdistys tunnetaan Rusetti ry:nä.

Yhdistys käyttää kansainvälisissä asioissa ruotsin kielistä nimeä Finska föreningen av kvinnor med funktionsnedsättning – Rosett ja englannin kielistä nimeä The Finnish association of women with disabilities – Rosette.

Rusetin ensimmäinen logo 2016

Rusetti – vammaisten naisten yhteisö

Ei mitään meistä ilman meitä! Rusetille on tärkeää kuunnella jäsenistöään. Yhdistys on ottanut jäsenistön mielipiteet ja yksilölliset tarpeet sekä sukupuolen monimuotoisuuden huomioon yhdistystä ja sen toimintaa kehittäessään. Näin yhdistys on pystynyt vaikuttamistoiminnallaan edistämään jäsenistönsä arkea. Yhdistyksen toteuttama toiminta, on myös antanut osallistujille monenlaisia valmiuksia ja taitoja vaikuttaa oman elämänsä hallintaan.

Moni vammainen tyttö tai nainen ei useinkaan odota elämältään mitään. Siksi Rusetin toiminta-ajatuksena on edistää myös vammaisten naisten ja tyttöjen unelmien toteuttamista. Unelmat antavat suunnan sille, mitä odottaa. Vaikka pientenkään unelmien toteutuminen ei ole itsestäänselvyys, vammaisten naisten ja tyttöjen on silti tärkeää unelmoida.

Rusetti – oma juttuni

Olin vuosia perehtynyt vammaisten ihmisten voimaantumiseen, kun väitöskirjaprojektini kaatui lopulta täysin odottamatta siihen, että yliopistolla minun ei katsottu vammaisena naisena olevan sopiva henkilö kyseisen aiheen tutkijaksi, koska olen itse vammaisen nainen. Minun ajateltiin siis olevan liian lähellä tutkittavia, vaikka tutkinkin voimaantumista jo aiemmin kirjoitettujen elämäntarinoiden kautta. Oli minulle toki joskus aiemminkin todettu, ettei vammaisuudesta ja voimaantumisesta tulisi oikeastaan edes puhua samassa lauseessa, mikä oli minusta täysin käsittämätön ajatus. En ole laskenut, kuinka monta kertaa elämäni varrella joku vammaison asiantuntija onkaan sanonut jonkin olevan minulle mahdotonta vain siksi, että arkeani sattuu värittämään vamma.

Kun jouduin luopumaan tutkijan roolista ja pitkään unelmoimastani tohtorinhastusta, tuntui kuin vuosien työ ja perehtymiseni sydäntäni lähellä olevaan teemaan olisi vedetty hetkessä viemäristä alas ja samalla iso osa identiteettiäni revitty irti. Vaikka kipuilinkin asian kanssa, aloin kuitenkin suhteellisen nopeasti miettiä, missä asiantuntemukselleni ja myös kokemustiedoilleni voisi olla käyttöä. Luotin vahvasti siihen, että ”oma juttu” tulisi kyllä vastaan. Pian löysinkin Rusetti ry:n eli järjestön, jonka tavoitteet, arvot ja visio minun oli helppo jakaa. On ollut ilo olla mukana Rusetin hallituksessa ja huomata, kuinka paljon tämä rohkea ja innovatiivinen järjestö on jo saanut aikaan. Rusettiin oli helppo tulla eikä vähiten etätapaamisten vuoksi, joita ei kaikissa järjestöissä ”tunnetta” vieläkään kovin hyvin. Ja rusettilaisena on hyvä olla samanhenkisten ja osaavien naisten kanssa. Yhdessä olemme aina vahvempia ja saamme aikaan enemmän kuin yksin. Rusettilaisuus on verrattonta ja kokonaisvaltaista naisvoimaa!

Satu

Osaksi naisliikettä

Vammaiset naiset kuuluivat vuosikymmeniä naisliikkeen vähemmistöön saamelaiden ja romaaninaisten kanssa. Siksi Rusetti päätti heti hakeutua naisliikkeen valtavirtaan. Yhdistys hyväksyttiin Naisjärjestöjen Keskusliittoon (NJKL) 59. jäsenjärjestöksi 3.10.2016.

Rusetille on tärkeää profiloitua osaksi sekä naisliikettä että vammaisliikettä. Rusetin tavoitteena on lisätä asiantuntemusta vammaisten naisten erityiskysymyksistä – naisliikkeelle osaamista vammaisuudesta ja vammaisliikkeelle osaamista nais erityisyydestä. Keskeinen tavoite on myös nostaa vammaisten naisasiat naisliikkeen jaetuksi teemaksi ja huolenaiheeksi.

Marraskuussa 2016 yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja Marja Pihkala valittiin Naisjärjestöjen Keskusliiton ja Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan (TANE)

100 tasa-arvotekoa -hankkeen kunniatoimikuntaan. Pari vuotta myöhemmin hänet valittiin NJKL:n hallitukseen toimikaudelle 2019–2021. Tämän jälkeen Rusetilla on ollut edustaja NJKL:n hallituksessa merkittävässä roolissa, viimeisimpänä järjestön varapuheenjohtajuus vuodesta 2025 alkaen.

Vammaisten naisten ja tyttöjen erityiskysymykset eivät ole vain Rusetin asioita, vaan haasteet on sisällytetty NJKL:n tavoitteisiin sekä Peking +25 ja Peking +30 raportteihin osaksi naisliikkeen ajamia asioita.

Vuosien saatossa Rusetti on toiminut yhdessä myös Tunne Rintasi ry:n, Nais-tenkartano ry:n, Naisten Linja ry:n, Nytkis ry:n, Naisasialiitto Unioni ry:n ja monien muiden naisiin liittyvien yhdistysten kanssa. Rusetti modernina yhdistyksenä elää ajassa ja vastaa ketterästi haasteisiin. Se etsii rohkeasti yhteistyökumppaneita. Näin syntyy win-win-tilanne, jossa molemmat osapuolet saavuttavat tavoitteensa.

Rusetti kansainvälisillä areenoilla

Rusetti on vuosien varrella tehnyt töitä myös kansainvälisesti sekä tavannut kansainvälisiä vieraita. Ohessa muutamia nostoja vuosien varrelta.

Kansainvälisen naisten liikuntaverkoston (International Working Group on Women and Sport IWG) 7. maailmankonferenssi Determine the Future – Be Part of the Change pidettiin Gaboronessa, Botswanassa 17.–20.5.2018. Rusetin hallituksen jäsen Anna-Stina Lindén oli osa Suomen delegaatiota, johon kuului 30 osallistujaa. Konferenssin pääpuheen piti presidentti Tarja Halonen. Konferenssiin osallistui yhteensä yli 1 200 osallistujaa noin 100 maasta. Konferenssin päätteeksi hyväksyttiin viiden kohdan legaatti, jonka tarkoituksena on edistää sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista.

Rusetti on tavannut myös vuosien varrella kansainvälisiä vieraita. Kevätkokouksen yhteydessä 28.4.2019 eteläafrikkalainen post-doc tutkija Lieketseng Ned alusti aiheesta Livelihood support of mothers with disabled children. Alustus tulkattiin suomeksi. Paikalla oli myös Helsingin yliopiston vammaistutkimuksen apulaisprofessori Hisayo Katsui.

Kevätkokouksen osallistujat sekä vieraat 2019

Pirkko Justander, Riitta Jolanki ja Kristiina Karhos tapasivat ja vaihtoivat kokemuksia marraskuussa 2019 kenialaisen vammaisaktivisti Jane Kihungin kanssa Invalidiliiton keskustoimistolla. Kihungi on ollut perustamassa Women Challenged to Challenge -järjestöä, jota hän nyt johtaa. Järjestö keskittyy vammaisten naisten oikeuksien edistämiseen, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymis- ja lisääntymisterveyden palveluihin. Puhe on luettavissa (vain englanniksi) Rusetin verkkosivuilta.

Kesäkuussa 2023 pidettiin New Yorkissa järjestyksessään 16. YK vammaisyleis-sopimuksen sopimusosapuolten konferenssi (16th Session Of The Conference Of States Parties To The CRPD) eli COSP16. Kansalaisjärjestöjä Suomesta edusti Rusetin järjestöpäällikkö Anni Täckman. Anni piti osapuolikokouksessa 14.6.2023 Suomen puheenvuoron pyöreänpöydänkeskustelussa, jonka aiheena oli vammaisten henkilöiden yhdenvertainen ja saavutettava pääsy seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluihin. Puhe on luettavissa (vain englanniksi) Rusetin verkkosivuilta.

Toimintakin tarvitsee euroja

Alusta alkaen Rusetti on tarjonnut vammaisille naisille yhteisön, tukea, koulutusta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Toiminta on lisännyt yhteisöllisyyttä ja synnyttänyt yhdistykselle tärkeää sosiaalista pääomaa. Alkuvuosina hallituksen jäsenet etsivät aktiivisesti avustuksia myöntäviä säätiöitä ja tahoja, oppivat tekemään hyviä hakemuksia ja lopulta toteuttivat itse toiminnan vapaaehtoisvoimin.

Vuonna 2020 Rusetti sai Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus STEA:lta täyden rahoituksen VEERA-hankkeelle (2020–2022). Valtakunnallinen hanke vahvisti vammaisten tyttöjen ja naisten osallisuutta vertaistuen, johtajuuden ja eri elämäntilanteiden teemoilla. Hankkeen myötä yhdistykseen voitiin palkata yhdistyksen ensimmäiset työntekijät, projektipäällikkö ja projektisuunnittelija.

VEERA-hankkeen logo

Rusetin ensimmäiset työntekijät, VEERA-hankkeen projektipäällikkö ja -suunnittelija

Hankkeen päätyttyä Rusetti on toiminnallaan vakuuttanut STEAn, joka on vuodesta 2023 lähtien myöntänyt vuosittain kohdennettua toiminta-avustusta. Tämän johdosta yhdistyksen hallinto ja perinteinen byrokratia on siirtynyt toimiston hoidettavaksi ja hallitus on voinut keskittyä yhdistyksen toiminnan strategiseen suunnitteluun.

Rusetti haki vuonna 2024 STEA:lta Paikka Auki -avustusta ja se myönnettiin vuodelle 2025 vaikeasti työllistyvän nuoren tai osatyökykyisen palkkaamiseen yleishyödyllisiin tehtäviin. Näin toimiston palkattujen henkilöiden määrä nousi kolmeen.

STEA rahoituksen rinnalla, vuosina 2022–2026, toiminnan merkittävänä tukijana on ollut Kalevala Koru Oy. Yrityksen tuella perustettiin 13–29-vuotiaille suunnattu vammaisetytöt.fi-media ja -yhteisö, joka edisti vammaisten tyttöjen ja nuorten naisten näkyvyyttä ja keskinäistä yhteydenpitoa heidän omalla alustallaan ja heidän omalla tavallaan.

Rusetti on kiitollinen kaikille niille tahoille, jotka ovat myöntäneet avustuksia yhdistyksen monipuoliseen toimintaan: tahoja ovat olleet Invalidiliitto ry, Aimo.O. Aaltosen säätiö, Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU (nykyinen Suomen Paralympiakomitea) Ahos-säätiö, Vammaisliikunnan Tuki ry, Työväen sivistysliitto sekä Otto A. Malm-lahjoitusrahasto.

Avustusten myötä Rusetin toiminta on monipuolistunut merkittävästi. Rusetti kykenee nostamaan esiin nais erityisiä kysymyksiä ja aktiivisesti pitämään esillä vammaisten tyttöjen ja naisten perus- ja ihmisoikeuksia sekä vaikuttamaan päätöksentekoon. Tällä monipuolisella toiminnalla on suuri merkitys myös niille, jotka eivät yksin jaksaa ajaa asioitaan.

Näin taaksepäin katsottuna 2020-luvun alkupuolisko on ollut Rusetissa systemaattisen arvioinnin, oppimisen ja toiminnan laadun vahvistamisen aikaa.

Kuitenkin vaikuttavasta ja onnistuneesta toiminnasta huolimatta, yhdistys joutuu varautumaan muiden sosiaali- ja terveysjärjestöjen tavoin mahdollisiin rahoitushaasteisiin. STEA rahoitusta, joka on valtion avustusta, tullaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen toimesta leikkaamaan tulevina vuosina. Mahdollisesti koko avustusjärjestelmä tulee muuttumaan radikaalisti. Rusetin on siis tehtävä edelleen vahvaa vaikuttamista, jotta vammaisten tyttöjen ja naisten oikeudet eivät jää leikkauksien alle.

2. Toiminnan peruspilarit

YK:n vammaissopimuksen 6.artikla

YK:n vammaisia henkilöitä koskeva yleissopimus on kansainvälinen ihmisoikeusasiakirja, jossa säädetään, että ihmisoikeudet ja perusvapaudet kuuluvat myös vammaisille. Sopimuksen henkeä kuvaava yleisviesti on "Nothing about us without us" eli "ei mitään meistä ilman meitä". Sopimus tuli Suomessa lakina voimaan 10.6.2016.

Vammaissopimus kiinnittää erityistä huomiota vammaisten naisten asemaan ja sukupuolinäkökulmaan. Vammaiset naiset on sopimuksen läpileikkaava teema ja sen 6. artikla koskee erityisesti vammaisia naisia. Vammaiset naiset ja tytöt ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja kokevat muun muassa moninkertaista syrjintää sekä vammaisiin miehiin että vammattomiin naisiin ja miehiin verrattuna. Suomi on sopimusosapuolena sitoutunut varmistamaan, että vammaiset naiset ja tytöt voivat nauttia täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti ihmisoikeuksista.

YK:n Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea on todennut, että vammaiset naiset ja tytöt kohtaavat moninaisia esteitä ja moniperustaista syrjintää elämän eri osa-alueilla. Tämä vaikuttaa heidän koulutukseensa, sosioekonomiseen asemaan, osallisuuteen ja arjen valintoihin heijastuen itsetuntoon ja itsensä arvostamiseen. Vammaisten naisten on usein vaikea puolustaa oikeuksiaan, ja he ovat vuosien varrella usein olleet aktiivisessa roolissa järjestöissä vain sihteereinä tai kahvinkeittäjinä.

YK:n vammaisia henkilöitä koskevan yleissopimuksen 5. artikla on sitova syrjimättömyyttä ja yhdenvertaisuutta koskeva määräys, jota naisia koskeva erityinen 6. artikla täydentää ja vahvistaa naisten osalta. Näin vammaissopimuksella yksiselitteisesti kielletään vammaisiin naisiin kohdistuva syrjintä ja edistetään heidän yhdenvertaisia mahdollisuuksiaan ja yhdenvertaista kohtelua. Artikla 6 on Vammaissopimuksen ainoa artikla, joka korostaa voimaantumista.

Toiminta-ajatus, visio, arvot ja strategia

Yhdistyksen toiminta-ajatus, visio ja arvot ovat kirjattuna strategiaan Koko-Nainen Elämä, jota päivitetään tarpeen mukaan. Tätä historiikkia kirjoittaessa voimassa oleva strategia tulee päätökseensä vuoden 2026 lopussa ja uusi kausi käynnistyy vuoden 2027 alussa.

Toiminta-ajatus on vahva: Edistämme työtöiksi ja naisiksi identifioituvien vammaisten henkilöiden hyvinvointia, unelmien toteuttamista ja voimaantumista. Osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun kansallisesti ja kansainvälisesti. Toiminta-ajatus luo selkeän vision tulevaisuuskuvasta: Voimaantuneet työtöiksi ja naisiksi identifioituvat vammaiset henkilöt toteuttavat omia oikeuksiaan ja unelmiaan yhdenvertaisessa ja esteettömässä Suomessa.

Jotta toiminta-ajatus sekä visio voi toteutua, ohjaa Rusettila arvo Avoimuus, Ihmisarvo, Innovatiivisuus, Rohkeus ja Sukupuolisensitiivisyys. Nämä näkyvät yhdistyksen toiminnassa läpileikkaavasti.

Arvojen rinnalle on selkiytynyt kolme strategista tavoitetta, joiden yksityiskoh-
tia hallitus tarkentaa vuosittain. Tavoitteet ovat

- Vahva nais erityinen voimaannuttaja
- Rohkea yhteiskunnallinen vaikuttaja
- Vetovoimainen ylisukupolvinen yhteisö

Valokuvassa rusettilaisia sinä päivänä, kun yhdistyksen ensimmäisen strategian työstö käynnistettiin kesällä 2018.

3. Jäsenistö – olemassaolomme edellytys

Rusetin jäsenmäärä on lisääntynyt tasaisesti ja vuonna 2025 ylitettiin yhdistyksen oma maaginen raja 200 jäsentä. Jäsenten ikähaarukka on laaja, jossa hyväikäiset ovat hyvin edustettuna. Vuoden 2025 lopussa jäseniä oli yhteensä 200. Lisäksi Vammaisettyt.fi-somealustalla on mukana noin 80 tyttöä ja nuorta naista. Rusetin jäsenet ja yhteisö ovat ympäri Suomea.

Yhdistyksen toisena toimintavuotena se osallistui vuonna 2017 Invalidiliiton järjestämään jäsenyhdistysten väliseen jäsenhankintakampanjaan. Rusetti otti kilpailun vakavasti, tuplasi jäsenmääränsä, voitti kilpailun! Palkinnoksi tuli tilille 1 000 €.

Rusetille toiminnan lähtökohtana on alusta asti ollut tyttöjen ja naisten osallistaminen ja se, että jokainen uusi jäsen tuntee olevansa tervetullut mukaan toimintaan ja yhteisöön. Jäsenistö on otettu mukaan suunnittelemaan ja kehittämään toimintaa, ja heidän kokemuksensa ovat ohjanneet yhdistyksen painopisteitä. Osallistuminen on tarjonnut vertaistukea, vahvistanut oman elämän hallintaa ja tukenut esimerkiksi urasuunnittelua mentoroinnin kautta.

Jo perustamisvaiheesta lähtien on jäsenistöltä ja yhteisöltä kerätyt toiveet sisällytetty toimintasuunnitelmaan, ja niitä on sittemmin kerätty muun muassa vuosikokouksissa, apuvälinemessuilla ja keskusteluryhmissä. Esim. jäsenistön ajatuksista ja pohdinnoista vuonna 2017 hyvinvointikiertueella kehkeytyi ja syntyi vuonna 2020 käynnistynyt VEERA-hanke. Jäsenistön ideat ja ajatukset ovat edistäneet mm.

- tahattomasti lapsettomien vammaisten naisten tukemista
- joukkoseulontojen esteettömyyden edistämistä
- turvallisempien kuljetuspalveluiden saatavuutta
- yhdistyksen 10-vuotisjuhlien teemoja

Yksi historiallisesti maininnan arvoinen asia on vuonna 2021 äitienpäivän kunniamerkin saaja Tanja Roth (Oulu), joka sai tunnustuksen Rusetin ehdotuksesta. Yhteisö piti Tanja työtä seksologina ja seksuaaliterapeuttina pitämiä luentoja ja kursseja sekä perhetyön käynnistämisen Kynnys ry:ssä merkittävänä edistyksenä vammaisten naisten seksuaalioikeuksille.

Ylisukupolvista yhteisöllistä toimintaa

Nettitreffit

Koronavuonna 2020 eräs rusettilainen ehdotti, että Rusetti voisi aloittaa kuukausittaiset nettitreffit verkossa. Vetäjinä toimivat alussa Rusetin vapaaehtoiset. Pikkuhiljaa alustajiksi tulivat vapaaehtoisten lisäksi eri alojen ammattilaiset eri järjestöistä ja yhteistyöyrityksistä.

Keskeiset Nettitreffien teema-alueet vuosina 2020–2025 olivat Kehollisuus, terveys ja hyvinvointi, Seksuaalisuus, naiseus ja perhe, Yhteiskunnallinen osallisuus ja vaikuttaminen, Kulttuuri, taide ja representaatio sekä Yhteisöllisyys ja vertaistuki.

Kehollisuus, terveys ja hyvinvointi

Kahden ensimmäisen vuoden aikana painotus oli vahvasti terveysteemojen ja konkreettisen omahoidon kysymyksissä (esim. rintasyöpä, kivunhallinta, omatarkkailu). Vuodesta 2022 eteenpäin näkökulma laajeni fyysisestä terveydestä kohti kehollisuutta, häpeää ja kehosuhdetta. Vuosina 2024–2025 korostuivat itsetunto, positiivinen psykologia, itsemyötätunto ja kehorauha. Samalla keskustelu siirtyi yksilötasolta myös rakenteellisiin kysymyksiin, kuten esim. kaltoinkohteluun terveydenhuollossa.

Tämä teema on syventynyt kokonaisvaltaiseen keho- ja identiteettityöhön.

Seksuaalisuus, naiseus ja perhe

Seksuaalisuus on ollut läpileikkaava teema kaikkina vuosina. Alkuvuosina painotus oli tiedollinen ja voimaannuttava (seksuaalisuus voimavarana, työpaikat). Myöhemmin teema laajeni käsittelemään äitiyttä, lisääntymistä (adoptio ja lahjasoluhoidot) sekä kehon näkyvyyttä ja normikriittisyyttä (esim. esteettömät burleskityöpajat). Vuonna 2025 seksuaalisuus yhdistyi vahvemmin kehosuhteeseen ja yhteiskunnalliseen tarkasteluun.

Tässä teemassa seksuaalisuus on kehittynyt yksilön voimavarateemasta kohti laajempaa naiseuden ja kehollisen itsemääräämisoikeuden tarkastelua.

Yhteiskunnallinen osallisuus ja vaikuttaminen

Vuonna 2022 esiin nousivat rakenteelliset kysymykset, kuten vihapuhe sosiaali- ja terveydenhuollossa. Seuraavana vuonna toiminnan strateginen suunta täsmentyi ja vuonna 2025 poliittinen osallisuus nousi selkeästi esiin: kuntavaalit, aluevaalit ja vammaisten naisten ehdokkuus sekä keskustelu osallisuudesta päätöksenteossa ja naispoliittinen ohjelma.

Painopiste on siirtynyt kokemusten jakamisesta kohti aktiivista, yhteiskunnallista vaikuttamista.

Kulttuuri, taide ja representaatio

Vuonna 2020 tarkasteltiin vammaisuuden representaatiota kirjallisuudessa ja mediassa. Myöhemmin mukaan tulivat museoyhteistyö, tekstiilitaide, käsityöaktivismi sekä normikriittinen esitystaide. Taide ei ole ainoastaan tarkastelun kohde, vaan myös toiminnan ja vaikuttamisen väline.

Kulttuurinen näkökulma on vahvistunut ja saanut aktivistisia piirteitä.

Yhteisöllisyys ja vertaistuki

Kaikkien viiden vuoden ajan toiminnassa on ollut vahva yhteisöllinen perusta: juhannusetkot, pikkujoulut, vertaistoiminta ja yhteistyöhankkeet muiden järjestöjen kanssa. Yhteisöllisyys on säilynyt toiminnan kivijalkana, vaikka teemat ovat monipuolistuneet ja syventyneet. Yhteisöllisyys toimii jatkuvana perustana, jonka varaan muut teemat rakentuvat.

Toiminta vuosina 2020–2025 osoittaa selkeää kehityskaarta yksilöllisestä hyvinvoinnista kohti kollektiivista näkyvyyttä ja yhteiskunnallista vaikuttamista.

Kehollisuus, seksuaalisuus ja naiseus ovat säilyneet keskiössä, mutta niiden tarkastelu on siirtynyt kokemuksellisesta tuesta kohti rakenteiden haastamista ja poliittista toimijuutta. Yhteisöllisyys on pysynyt toiminnan perustana koko viiden vuoden ajan.

Nettitreffien lisäksi Rusetti alkoi järjestää vuonna 2024 tiedollisia iltakouluja vammaisille naisille ajankohtaisista yhteiskunnallisista teemoista. Iltakoulut olivat avoimia myös muille kuin yhdistyksen jäsenille. Teemoja olivat Antigen-der -liikehdintä, Perhepolitiikka ja Vammaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy. Iltakoulut loivat perustan Rusetin naispoliittiselle ohjelmalle.

Käsityökerho

Kerhossa on kokoonnuttu neulomaan, virkkaamaan ja rupattelemaan hyvällä naisporukalla. Kerhon tapaamiset on järjestetty joka toinen viikko. Koska jokaisella vakavasti otettavalla naisjärjestöllä pitää olla oma kässäkerho, niin on myös Rusetilla.

Mini-Novat-ryhmät

Rusetti ja Naistenkartano järjestivät yhteistyössä vuosina 2023–2025 Mini-Novat-ryhmiä. Ryhmät kokoontuivat viiden viikoittaisen tapaamiskerran aikana kasvokkain etänä verkossa.

NOVAT-lyhenne tulee sanoista Naiset Ovat. NOVAT on kaikille naisille (itseäänrittelyä kunnioittaen) suunnattu vertaistukiryhmä, jossa osallistujat tutustuvat itseensä saaden uusia näkökulmia yhdessä muiden ryhmäläisten kanssa. Ryhmässä tutkitaan omaa elämää sekä omia ajattelu- ja toimintatapoja valmiiden aiheiden kautta. Tavoitteena ryhmässä on itsetuntemuksen ja itseymmärryksen lisääminen.

Luovuutta ja voimavaroja arkeen

Rusetti järjesti yhteistyössä Helsingin Invalidien Yhdistyksen kanssa uutena toimintana vuonna 2024 Auli Tynkkysen ohjaaman Luovuutta ja voimavaroja arkeen ekspressiivisen taidetyöskentelyn menetelmillä! -ryhmän, jossa oli mahdollista kokeilla uusia tapoja ilmaista itseään, ravita mielikuvitusta ja luovuutta sekä lisätä voimavaroja ja rohkeutta. Ryhmä täyttyi nopeasti ja jäsenistö toivoi pian uutta ryhmää. Tämä toive toteutuu vuonna 2026.

Tietopankki – vastauksia nais erityisiin kysymyksiin

Vammaiset tytöt ja naiset tarvitsevat paljon monipuolista vammaisnais erityistä tietoa arkeensa. Tätä tietoa ei ole muualla tai sitä on erittäin haastavaa löytää. Yhdistys kartoitti jäsenkyselyllä vuoden 2020 lopussa, millaista nais erityistä neuvontaa jäsenistö tarvitsee. Jäsenkyselyn pohjalta kirjoitettiin vastauksia näihin erityiskysymyksiin. Aineisto valmistui vuonna 2022 ja siitä syntyi Rusetin verkkosivuille Tietopankki.

Rusetin Tietopankki palvelee mitä parhaiten kaikkia työtöiksi ja naisiksi identifioituvia vammaisia henkilöitä ja tarjoaa lisätukea matkalle vammaisesta lapsesta täysivaltaiseksi aikuiseksi. Tietopankkia päivitetään tarpeen mukaan.

4. Ruseti – vahva nais erityinen voimaannuttaja

Vahva ja rohkea vammaisten naisten voimaantumisen mahdollistaja

Voimaantuminen on aina henkilökohtainen, ihmisestä itsestään lähtevä prosessi ja subjektiivinen kokemus. Se voidaan nähdä eräänlaisena kasvumatkana minuuteen ja yksilöllisenä polkuna, jonka päämääränä on merkityksellinen, hyvä ja omannäköinen elämä. Voimaantuneisuuden ”taso” voi vaihdella huomattavasti eri elämänalueilla ja elämänkaaren eri vaiheissa. Kyse on siis dynaamisesta, ei pysyvistä tilasta.

Vaikka voimaantumisprosessi saa alkunsa yksilön havahtumisesta muutostarpeeseen, on siinä läsnä myös sosiaalinen ulottuvuus. Myös meillä vammaisilla naisilla on perustavanlaatuisen tarve kuulua joukkoon. Haluamme tulla nähdyiksi, kuulluiksi ja kohdatuiksi juuri sellaisina kuin olemme – arvokkaina, kyvykkäinä ja vahvoina yksilöinä. Yhteiskunnassa vammaisia henkilöitä toisuttavia rakenteita kuitenkin riittää, emmekä ole vielä tervetulleita kaikkialle. Huomio on ollut ja on valitettavasti yhä edelleen ennen kaikkea rajoitteissa, puutteissa ja ongelmassa, joiden nähdään olevan meissä normaalista poikkeavissa yksilöissä, naissukupuolen tuodessa tähän vielä oman lisämausteensa.

Rusetissa eri-ikäiset vammaiset naiset nähdään sen sijaan aktiivisina ja omaääninä toimijoina, joten voimaantumisen tukeminen ja edistäminen on tärkeä osa strategiaa. Vaikka voimaa ei voikaan varsinaisesti antaa toiselle, on kuitenkin tärkeää, että ihminen saa tukea ja kannustusta etsiessään omia yksilöllisiä voimavarojaan ja vahvuuksiaan. Niiden löytymisen kautta hän kykenee sitten asettamaan itselleen omien arvojensa mukaisia ja mielekkäitä tavoitteita ja myös saavuttamaan niitä. Ongelmia ei lakaista maton alle, vaan niihin etsitään uusia näkökulmia ja ennakkoluulottomia ratkaisuja. Rusetissa uskotaan siihen, että niin yksilöiden kuin yhteisönkin voimaantumista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia voidaan edesauttaa muun muassa koulutuksen, mentoroinnin, kannustavien esimerkkien, vaikuttamistoiminnan ja vertaistuen avulla – unohtamatta tietenkään turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin merkitystä.

Aina, kun saamme tilaisuuden yrittää ja koemme onnistuvamme, saatamme löytää itsestämme myös sellaista potentiaalia, jonka olemassaolosta meillä ei ole ollut aavistustakaan. Se puolestaan rohkaisee yrittämään yhä enemmän ja kannustaa miettimään, mitä kaikkea elämällä voikaan olla meille vielä annettava. Innostukset, toiveet ja unelmat ajavat meitä eteenpäin. Voimaantuessaan henkilö uskoo itseensä ja omiin mahdollisuuksiinsa ja tuntee olevansa oman elämänsä ohjaksissa. Tällöin yksilön kokemus itsestään arvokkaana subjektina vahvistuu. Hän ei lannistu helposti vastoinkäymisten edessä eikä enää alistu toisten tahtoon ja tyydy ulkoapäin määriteltyyn vammaiselle naiselle ”sopi-vaan” elämään, vaan ilmaisee rohkeasti omia ajatuksiaan ja uskaltaa tehdä elämässään omannäköisiä valintoja. Kun luotamme itseemme ja uskomme siihen, että voimme muuttaa asioita toivomaamme suuntaan, voimaantuminen on mahdollista.

Valokuva ensimmäisen johtajuuskoulutuksen osallistujista 2019

Vammaiset naiset johtajuuspolulla

Rusetti halusi löytää keinoja voimaannuttaa naisia ja järjesti ensimmäisen johtajuuskoulutuksen vammaisille naisille syyskuussa 2019 Kauniaisissa Työvään Akatemian esteettömissä tiloissa. Osallistujia oli 25. Tavoitteena oli vahvistaa osallistujien itseluottamusta ja itsetuntoa. Kurssilla painotettiin vertaistukea, roolimalleja ja konkreettisten johtajuustaitojen kehittämistä, kuten verkostoitumista ja oman äänen esiin tuomista. Oli tärkeää, että osallistujat oppivat tunnistamaan omat kykynsä ja mahdollisuutensa. Samalla pyrittiin lisäämään vammaisten naisten kiinnostusta johtajuuteen ja rohkaisemaan heitä tarttumaan haasteisiin vastuullisissa yhteiskunnallisissa, poliittisissa tai järjestötehtävissä sekä puolustamaan omia oikeuksiaan.

Uraaurtavan kurssin suosio oli merkittävä ja tahtotila sen uudelleen järjestämiseen oli valtava. Rahoitus oli haastavaa. Ajatus tästä lisättiin STEA hakemukseen ja VEERA-hankkeen myötä yhdistys on pystynyt toteuttamaan Minä olen Liideri – kurssin vuosittain 2022 lähtien.

Ensimmäisellä kurssilla nousi esiin toive mentoroinnin järjestämisestä vammaisille tytöille ja naisille. Tämäkin toive kuultiin ja pystyttiin toteuttamaan VEERA-hankkeen avulla. Niinpä lokakuussa 2022 Rusetti koulutti viisi vammaista naista mentoreiksi ja pilotoi Suomeen ensimmäisen vammaisten naisten mentoriverkoston. Ensimmäiset mentorintisuhteet solmittiin vuoden 2023 alussa.

Mentoritoiminta on luottamukseen perustuvaa, sitoutunutta ja rohkaisevaa toimintaa, jossa mentoroitavan eli aktorin vahvuudet ja potentiaali saadaan käyttöön. Se on myös mentorin ja aktorin yhteisen ajattelun kehittämistä ja mielen taitojen soveltamista, ja siinä hyödynnetään kokemusta ja osaamista sekä tavoitteellista yhdessä oppimista. Kaikki mentorit ja aktorit ovat olleet itse vammaisia naisia.

Noin vuoden kestävässä johtajuusmentoroinnissa mentorit tukivat omalla ammattitaidollaan aktorien valmiuksia rakentaa ja kehittää omaa johtajuuspolkuaan ottaen huomioon muun muassa tulevan työelämän, järjestötoiminnan tai politiikan vaatimukset.

Mentorin kokemukset

Minulla on ollut vuoden 2025 loppuun mennessä kaksi yhteistä matkaa kahden aktorin kanssa. Mentorisuhde on ollut merkittävä puolin ja toisin. Kumpikaan meistä ei ole syöttänyt toiselle omia tavoitteitaan. Yhdessä on löydetty vahvuuksia ja aktorini on tullut nähdyksi sellaisena kuin hän on. Mentorointiprosessi onnistui, koska meillä oli molemminpuolinen luottamus, avoin vuorovaikutus ja olimme sitoutuneita prosessiin. Oivalluksia syntyi puolin ja toisin ja tsemppausta riitti.

Aktorin kokemukset

Mentorointi avasi minulle sitä, mitä kaikkia mahdollisuuksia on ja miten voi vaikuttaa asioihin. Lisäksi löysin keinoja toimia johtotehtävissä nuorena vammaisena naisena. Enää en pelkää olevani yhden asian ihminen vaan osaan olla tilassa oma itseni kaikkine osaamisineen ja vahvuuksineen.

Vuoden 2025 alussa Rusetin mentorointiohjelmaa laajennettiin. Johtajuusmentoroinnin rinnalle kehitettiin noin puoli vuotta kestävä Ylisukupolvinen mentorointiohjelma, joka keskittyy mentoroitavan eli aktorin elämänhallintaan ja identiteetin vahvistamiseen sekä unelmien toteuttamiseen. Mentoreiksi koulutettiin neljä rusettilaista ja uuden mentorointiohjelman mukaiset mentorointisuhteen käynnistyivät elokuussa 2025.

Vuonna 2025 lopussa Rusetilla oli yhdeksän koulutettua mentoria, ja mentoriprosesseihin on osallistunut parikymmentä vammaista naista. Mentoritoiminnasta on tullut osa yhdistyksen vakiintunutta toimintaa.

VEERAn MENTORIT

Mentori -logo

Työkaluja vammaisten tyttöjen ja naisten kohtaamaa väkivaltaa vastaan

Vammaiset tytöt ja naiset kohtaavat muita enemmän monenlaista väkivaltaa ja uhkaavia tilanteita. Rusetissa pidettiin tärkeänä sitä, että vammaiset tytöt ja naiset tulevat tietoisiksi tästä vaarasta ja oppivat pitämään puoliaan sekä suojelemaan kehoaan. Syntyi ajatus turvataitojen tarjoamisesta ja itsepuolustuskursseista. Vuonna 2024 ryhdyttiin konkreettisiin toimenpiteisiin. Onneksi STEAn avustus mahdollisti tämän toiminnan kehittämisen.

Monia naisia olivat askarruttaneet seuraavat kysymykset: Pystyykö vammaisen nainen ja tyttö uhkaavissa tilanteissa pitämään kiinni omista rajoistaan ja fyysisestä tilastaan sekä puolustamaan mielipiteitään ja itsemääräämisoikeuttaan? Voiko turvallisuudentunnetta lisätä asiantuntijan opastuksella? Miten vammaisuus tulee ottaa huomioon itsepuolustuskurssilla? Edellä mainittujen kysymysten pohjalta Ruseti kehitti vammaisille naisille räätälöidyn itsepuolustuskurssin. Ohjaajan koulutus aloitettiin vuonna 2024 ja itse kurssi pilotoitiin kesäkuussa 2025. Pilotista saatujen kehitysehdotusten myötä ensimmäinen virallinen kurssi järjestettiin Helsingissä 11.-12.10.2025. Kurssi täyttyi ennätysajassa, kolmessa päivässä, ja osallistuja oli kokonaisuudessaan 20.

Kurssin suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat yhdenvertaisuusasiantuntija Malin Gustavsson ja Rusetin järjestöasiantuntija Jaana Tiiri.

Annukan kokemus kurssista

Osallistuin Rusetin järjestämälle itsepuolustuskurssille. Olin odottanut kurssia pitkään, sillä kesällä toteutettu pilottipäivä osoitti selvästi, miten tärkeää on tarjota vammaisille tytöille ja naisille mahdollisuus oppia itsepuolustustaitoja sekä vahvistaa omaa toimijuutta arjen tilanteissa.

Kurssilla tehtiin erilaisia fyysisiä harjoitteita, joiden kautta osallistujat pääsivät tutkimaan omia kehollisia reagoititapojaan ja rajojaan. Harjoitusten rinnalla käytiin keskusteluja siitä, miten vahvistaa omaa turvallisuuden tunnetta tilanteissa, joissa haasteet eivät liity fyysiseen uhkaan vaan esimerkiksi vuorovaikutukseen, epäasiallista kohtelua sisältäviin tilanteisiin tai henkiseen paineeseen.

Yksi keskeinen oivallus oli se, että omia apuvälineitä voi hyödyntää monipuolisesti. Pyörätuoli voi olla liikkumisen tuen lisäksi väline, jonka avulla voi ylläpitää omaa tilaa, suunnata kohtaamisia ja liikkua tilanteissa, jotka tuntuvat haastavilta. Apuvälineiden suojaavat ja käytännölliset ulottuvuudet nousivat monelle yllätyksenä.

Kurssilla käsiteltiin myös henkistä väkivaltaa ja henkistä kuormitusta aiheuttavia tilanteita. Monille vammaisille tytöille ja naisille tilanne on tuttu, asioita ei aina sanota suoraan, mutta ne vaikuttavat arkeen ja ihmissuhteisiin. Henkinen kuormitus voi syntyä esimerkiksi silloin, kun ihmisen asema, mielipiteet tai toiveet ohitetaan tai niitä vähätellään. Tällaiset tilanteet voivat olla toistuvia, jolloin niihin voi huomauttaa tottua. Tämä ei kuitenkaan tee niistä hyväksyttäviä.

Keskustelimme myös siitä, että ulkopuoliset voivat joskus yrittää määritellä henkilön paikan tai roolin tavalla, joka ei vastaa hänen omaa käsitystään itsestään. Kurssilla korostettiin, että jokaisella on oikeus määritellä omat rajansa ja se, millaisen tilan haluaa itselleen rakentaa.

Kurssin päätteeksi monella osallistujalla oli tunne, että jokin oli selkeytynyt. Omien rajojen tunnistaminen ja niiden sanoittaminen koettiin tärkeiksi ja moni sai kurssilta konkreettisia työkaluja arjen vuorovaikutustilanteisiin.

Tällaiset kurssit ovat merkityksellisiä vammaisille tytöille ja naisille, sillä ne vahvistavat tunnetta siitä, että jokaisella on oikeus tulla kohdelluksi kunnioittavasti ja yhdenvertaisesti. Ja ennen kaikkea, meillä kaikilla on oikeus olla olemassa omilla ehdoillamme.

Rusetti esitteli itsepuolustuskurssia marraskuussa 2025 Apuvälinemessujen ohjelmavallalla teemalla Itsepuolustuskurssilta työkaluja väkivaltaa vastaan.

Samaa teemaa jatkettiin Rusetin syyskokouksen yhteydessä järjestetyssä Vammaisten naisten kohtaama väkivalta ja itsensä puolustaminen – ajankohtaisseminaarissa 25.11.2025 Tampereella, jossa julkaistiin Rusetin tuottama videosarja. Videosarjan ensimmäisessä osassa käsitellään vammaisiin tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa moninkertaista väkivaltaa ja sitä, miten ilmiöstä on tärkeä olla tietoinen.

Toisessa osassa kerrotaan vammaisiin tyttöihin ja naisiin kohdistuvasta väkivallasta, itsepuolustuksen teemoista ja kehitetystä itsepuolustuskurssista ja erilaisista tavoista puolustaa itseään. Videosarja on katsottavissa Rusetin YouTube-kanavalla.

5. Rusetti - unelmien toteuttaja

Rusetti edistää paitsi hyvinvointia myös unelmien toteutumista. Unelmien toteuttamista ei ole mainittu minkään muun järjestön toiminta-ajatuksessa. Rusetin toiminnassa unelmien toteuttaminen on tärkeässä roolissa. Vammaisia tyttöjä ja naisia rohkaistaan ja tuetaan vahvistamaan itsevarmuutta ja itsetuntoa. Toiminnan seurauksena identiteetti naisena ja vammaisena naisena vahvistuu. Syntyy oivallus omista kyvyistä ja mahdollisuuksista myös unelmien toteuttamiseen.

Unelmilla on tärkeä rooli hyvässä elämässä, koska unelmat herättävät uteliaisuuden. Jokaisella on oikeus saada elämään asioita, jotka tekevät elämästä hyvää. Unelmien toteuttamiseksi ihmisen tulee olla utelias itsestään ja avata oman mielen anturit näkemään ympärillään olevia mahdollisuuksia ja hyväksyä oikeus unelmiin.

Unelmien tultua selviksi on lähdettävä toteuttamaan niitä. Uskallanko kuitenkaan lähteä toteuttamaan unelmaani? Millaista elämäni on, kun unelma on totta?

Mieli tarvitsee sysäyksen voidakseen työskennellä sen eteen, mitä kaikkea tarvitsemme unelman toteuttamiseen. Organisaatiokonsultti Kristiina Blomin mukaan meissä tapahtuu suggestiivinen itseohjautuvuus. Kun havainnoimme ympäristöä ja mieltä, alkaa elämäämme tipahdella asioita, joita tarvitsemme unelman toteuttamiseen. Pieniä onnen murusia löytyy sieltä täältä. Se kasvaa, mihin kiinnitämme katseen. Myöhemmin kykenemme näkemään, miten aluksi sattumanvaraisilta vaikuttaneet asiat ovatkin olleet yhteydessä unelmaamme.

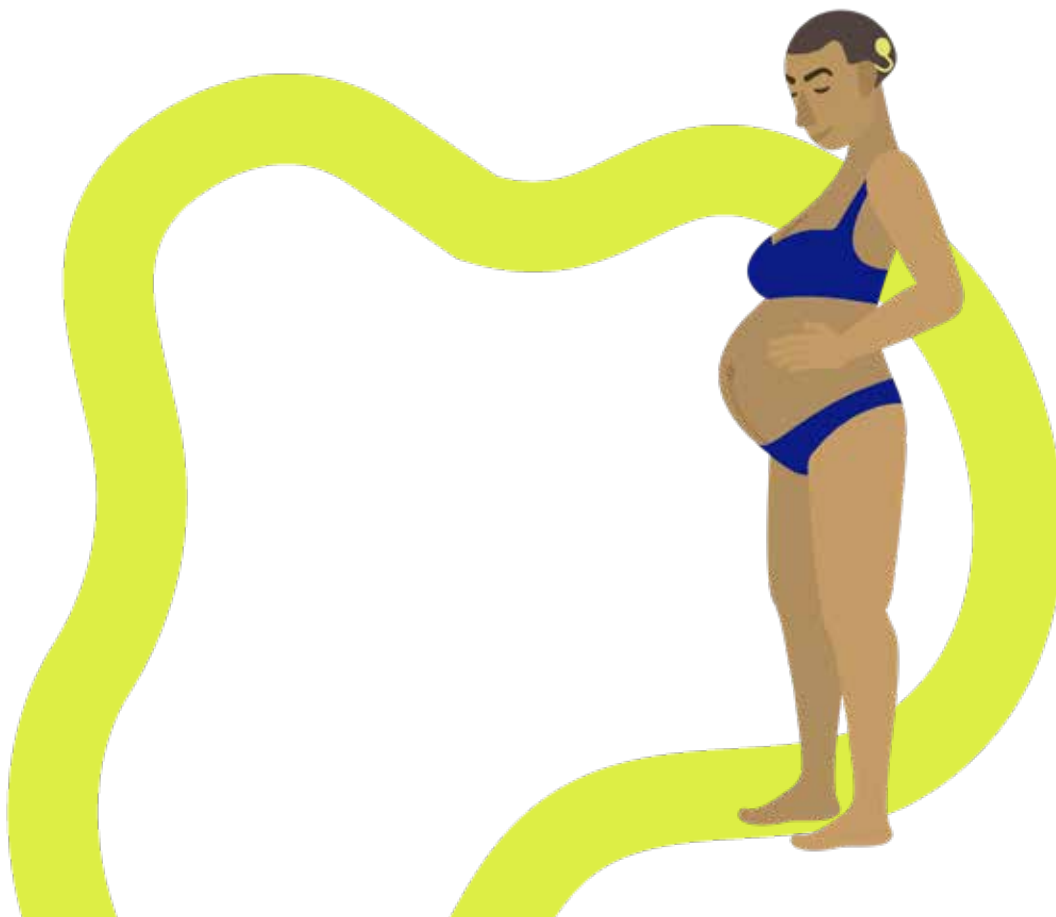
Havainnot lisääntyvät ja niillä on merkitys. Havainnot kertovat, etteivät aivot ole putkitilassa. Miksi havaitseminen ei sitten tapahdu automaattisesti? Meillä saattaa olla ikäviä kokemuksia ja siksi on hyvä olla innostumatta asioista liikaa. Pelkäämme pettymyksiä tai epäonnistumista. On myös kasvatuksesta peräisin olevia uskomuksia, kuten ”joka kuuseen kurkottaa, se katajaan kapsahtaa” tai ”itku pitkästä ilosta”. Näin alitajunta ja muut kokemukset ohjaavat meitä uskomaan unelmiin tai sitten se keksii monia syitä, miksi unelman tavoittelu on turhaa. Jokaisella on kokemuksia siitä, että matka kohti unelmia on pitkä ja kivikkoinen. Usko voi joskus loppua. Työ tai unelman saavuttamiseen tarvittavat uhraukset, tuntuvat liian suurilta. Alitajunnan ei saa antaa ohjata valintoja,

vaan on tehtävä tietoinen päätös siitä, mitä haluaa. Periksi ei kannata antaa. Unelmassa keskeistä on sitoutuminen unelmointiin. Kannattaa nauttia jo ajatuksesta, että unelma odottaa jossain. Unelma tuo valoa ja toivoa. Se auttaa toimintaan ryhtymisessä. Unelman ei tarvitse olla heti tässä, se voi odottaa ja toteutuu jonain päivänä.

Vammaisissa tytöissä ja naisissa on paljon niitä, joita olosuhteet ovat nujertaneet. Moni elää takuueläkkeellä ja köyhyys on arkipäivää. Turvaverkot saattavat puuttua eikä lähiympäristössä ole ihmisiä, jotka kannustaisivat yrittämään. Vamma saattaa olla niin vaikea, että onnistumisen tunteita ei yksinkertaisesti ole arjessa. Monella on kokemus siitä, että muut tietävät paremmin, mikä sinulle on hyväksi. Monenlainen avuttomuus nakertaa. Usko itseen horjuu. Itseluottamus murenee jatkuvasti ja palasia on vaikea kuroa kiinni. Voi olla, että vammaisen nainen katsoo, etteivät unelmat kuulu hänelle tai että unelmien toteuttaminen on täysin mahdotonta tai se vaatii asioita, joista ei selviä. "Ei minusta kuitenkaan ole siihen." Vertaistuki ja yhteisöllisyys auttavat huomaamaan itsessä uusia kykyjä ja voimaa. On rohkeutta valita oma, joskus erilaisuudellaan huomiotakin herättävä polku kuin toteuttaa toisten esim. läheisten unelmia.

Meillä kaikilla on oikeus unelmiin!

Rusetin tutustujaisissa vuonna 2016 Kristiina Blom antoi rusetilaisille tehtävän. Hän pyysi nimeämään ja kirjoittamaan unelman paperille. Millaista unelmaa haluat? Mitä tarvitset unelman toteutumiseen? Millaista elämäsi on, kun unelma toteutuu? Tämän jälkeen oli kirjoitettava, mitkä ovat ensimmäiset askeleet kohti unelmaa. Salli unelman toteutuminen ja sitoudu siihen. Altistu uusille havainnoille ja uskalla kokeilla erilaista. Sitten oli pistettävä paperi laukkuun ja unohdettava asia hetkeksi. Jonkin ajan kuluttua paperi kannattaa kaivaa esiin ja katsoa, mitä matkalla kohti unelmia on tapahtunut. Hän muistutti myös siitä, että unelmat eivät aina toteudu. Silloin ei saa antaa periksi eikä olla itse omien unelmien esteenä.

Rusettilaisten toteutuneita unelmia

Unelmista totta pyhiinvaellusreitillä

Meitä oli pieni porukka vammaisia naisia, jotka unelmoimme vuonna 2015 pyhiinvaellusmatkasta Espanjaan, Santiago de Compostellaan. Halusimme selvittää, miten vaellus onnistuisi apuvälinein.

Matkaan mukaan keväällä 2016 lähtivät minun eli Marjan lisäksi Sari Palm ja Marja Vainikainen sekä neljä avustajaa. Meillä vammaisilla naisilla oli käytössämme erilaisia liikkumisen apuvälineitä. Tiesimme, ettei pyhiinvaelluksen osalta Espanja ole helppo maa liikkumisesteisille. Pyhiinvaeltajien majapaikat ja hotellit eivät olleet esteettömiä. Siksi vuokrasimme talon Santiagosta Rotary-piirien tuella.

Olimme valmistautuneet kaikkeen, odottamattomaankin. Myös asenne oli kohdillaan. Pyhiinvaelluspassit ja -pinssit sekä piispa Irja Askolan siunaus mukanamme ajoimme sekä automaattivaihteisilla että käsihallintalaittein varustetuilla autoilla läpi Viron, Latvian, Liettuan, Puolan, Saksan ja Ranskan aina Espanjaan saakka. Ajokilometrejä kertyi useita tuhansia. Autot olivat välttämättömät jo apuvälineidenkin vuoksi.

Unelmana oli kulkea apuvälinein 100 kilometriä Sarriasta Santiago de Compostelaan. Unelma ei toteutunut sellaisena kuin olimme ajatelleet. Jyrkät mäet olivat paikka paikoin vaellukselle liian vaarallisia. Vaellusreitillä metsissä ja niityillä oli myös paljon esteitä, kuten korkeuseroja, jyrkkiä ylämäkiä, huonoja siltoja jne. Kun esteet olivat liian suuria, siirryimme liikkumaan autotielle.

Joka aamu seurueemme lähti vaellukselle ja jatkoi siitä, mihin taivallus edellisenä päivänä oli jäänyt. Päivän päätteeksi autoavustajat toivat autot aina seuraavan päivän päätepisteeseen, nautimme siellä pyhiinvaeltajan lounaan pienissä kylissä ja ajoimme takaisin talollemme Santiagoon. Metsäpoluilla saimme valtavasti kannustusta eripuolilta maailmaa tulleilta vaeltajilta. Esteistä huolimatta pääsimme nauttimaan vaellusreitin upeista metsistä, niityistä ja kauniista vanhoista rakennuksista.

Vaellus päättyi kahdeksantena päivänä Santiagon katedraalille, jossa pyhiinvaeltajat saivat siunauksen. Koko porukka oli onnistunut omalla pyhiinvaellusmatkallaan.

Unelmat tuskin koskaan toteutuvat sellaisina kuin niiden ajattelee toteutuvan. Olosuhteet muokkaavat unelmasta todenmukaisen. On uskallettava hypätä rohkeasti uuteen ja tuntemattomaan. Kun matka on tehty, on tunne mahtava: Uskalsinpas taas kerran toteuttaa unelmani! Unelmat ovat erityisen tärkeitä meille vammaisille naisille.

Lauran unelmana valokuvaus

Lauran unelmana oli saada joskus hyvä kamera. Hänen ensimmäinen kameransa oli 1960-luvulla ollut ns. kansankamera Agfa. Laura keräsi Coca-Cola- ja Sprite-pullon korkkeja, jotka hän liimasi valmiiseen vihkoon. Kun vihko oli täysi, sai sitten kameran. Yhdellä filmirullalla sai 16 kuvaa ja kuvien kehittämiseen meni 2 viikkoa, koska kuvat oli lähetettävä Lahteen. Uudemman kameran hän sai 2007. Unelmana oli vielä järeämpi kamera.

Hänen yllätyksekseen suku osti hänelle hienon kameran 70-vuotislahjaksi." Nyt on ollut upeaa, että olen voinut valokuvata kukkia ja eläimiä. Kukkien puhkeaminen ja luonnon herääminen näkyy valokuvissa ja eläinten seuraaminen on aivan mataavaa. Olen ottanut tuhansia kuvia ja ollut Rusetin hovikuvaaja.

Unelmana on vielä se, että pääsisin Suomenlinnan korkeimmalle kohdalle kuvamaan pimeällä myrskyä ja suuria tyrskyjä. Tämä unelma ei ehkä toteudu nykyisen toimintakykyni vuoksi."

Vammaisten nuorten naisten unelmia työelämästä

Juliannan tarina

"Olen 29-vuotias opiskelija, työntekijä ja innostuja! Minulla on synnynnäinen lievä CP-vamma, sekä luki- ja hahmotushäiriö. Olen opiskellut monenlaista ja käynyt lukion, ammattikoulun, yliopistoa ja nyt olen ammattikorkeakoulussa. Humakissa opiskelen tällä hetkellä työyhteisön kehittäjäksi, eli työelämä kiinnostaa ja innostaa isosti! Työurallani olen tehnyt nuorisotyön, järjestötyön ja yhdenvertaisuustyön kentillä. Olen kohdannut työelämässä, jossa olen ollut ainoa vammaisen vammattomien joukossa, sitä, että saavutettavuuteen ei olla osattu kiinnittää huomiota. Tämä palautuu omien etuoikeuksien tunnistamiseen ja tietoon. Usein saatetaan hämmentyä siitä, että olen vammaisen "vaikka en näytä siltä" ja kerran työhaastattelussa kehuttiin rohkeuttani hakea työtä vammastani huolimatta. Unelmatyöelämässä yhdenvertaisuus olisi läpileikkaavaa ja ihmiset valmiimpia kokeilemaan uusia toimintatapoja mm. saavutettavuuden nimissä. Tärkeää on, että murramme totuttua johtajuuskuvaa ja tarkastelemme avoimesti etuoikeuksiamme. Itse haaveilen työelämässä erityisesti johtajuudesta ja työnantajamielikuvaan läheisesti liittyvästä kehittämistyöstä. "

Selinän tarina

“Olen 22-vuotias hallintotieteiden opiskelija ja toimin Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden puheenjohtajana. Olen törmännyt syrjintään erityisesti opinnoissa, käytetyt tilat ovat esteellisiä erityisesti luentojen ulkopuolisessa toiminnassa. Koulumaailmassa kohtuullisten mukautusten saaminen oli usein kovan väännön takana. Työelämässä pitäisi tunnustaa työntekijöiden moninaisuus ja tarjota joustavampia työskentelymahdollisuuksia. Työpaikoille tarvitaan lisää tietoa ja osaamista niin, että töitä voi hakea turvallisesti ja luottaa siihen, että tulee kohdelluksi yhdenvertaisesti. Toivon työelämän olevan palkitsevaa ja toimivan niin, ettei työhön uuvu. Tavoittelen itse oman alan hommia, mahdollisesti viranhaltijana toimimista tai lainvalmisteluun liittyvää työtä. Minulle tärkeää on, että työlläni voin osallistua ihmisoikeuksien edistämiseen, tasa-arvon toteutumiseen ja maailman muuttamiseen.”

Vilman tarina

“Olen kohta 16-vuotias yhdeksäsluokkalainen Turusta ja tällä hetkellä elämässä suurin asia on edessä: lukioon siirtyminen syksyllä. Kuulun nuorisovaltuustoon ja vapaa-ajalla tykkään lukea ja piirtää. Olen törmännyt koulussa ennakkoluuloihin siitä, että koska olen vammainen, en voisi pärjätä koulussa hyvin. Olen kuitenkin murtautunut noita ennakkoluuloja ja lukuaineitteni keskiarvo on 10. Toivon, että työelämässä tulevaisuudessa ammattitaitooni luotetaan yhtä paljon, kuin vammaattomien kollegoidenkin. Haluan, että minut kohdataan ihmisenä ja uskotaan, että kun olen jonkun työn saanut, niin sen kyllä hallitsen. Tällä hetkellä minua kiinnostaa tiede: lääketiede, luonnontieteet, historia, eläimet, avaruus, aivan kaikki. Tällä hetkellä tähtään lääketieteen tutkijaksi. Haluan opiskella, tehdä työtä ja tutkimusta ulkomailla. Tärkeää on, että työni auttaisi muita ihmisiä ja olisi merkityksellistä.”

6. Ruseti -hyvinvoinnin edistäjä

Ensimmäinen hyvinvointikiertue

Ruseti järjesti vuonna 2017 Invalidiliiton tuella naisenergiaa eli girlpoweria tihkuvan hyvinvointikiertueen. Tapahtumapaikkoina olivat Tampere, Kaarina ja Kouvola. Kiertueen tilaisuuksiin osallistui yhteensä lähes sata naista.

Kiertueen päivät alkoivat Rusetin jäsenen joogaopettaja Heidi Viheriälän tuolijoogalla, jossa liikkeitä tehtiin tuolilla istuen. Tuolijooga oli monelle uusi liikuntamuoto. Pirkko Justander luennoi aiheesta "Voiko onnellisuutta opetella?" Päivän aikana Marja Pihkala tutustutti osallistujat YK:n vammaisia ihmisiä koskevaan yleissopimukseen nais erityisestä näkökulmasta, ja osallistujat etsivät vastausta kysymykseen Mihin minulla on oikeus? Nautittiin naiseuden ihanuudesta ja paneuduttiin myös arjen haasteisiin.

Keskustelut olivat merkityksellisiä. Niissä pohdittiin vammaisten naisten oikeuksia, naiseuden ihanuutta ja arkeen liittyviä haasteita.

Kuten aiemminkin tässä historiikissa on mainittu, hyvinvointikiertueen pohdinat ja ajatukset olivat ns. ensimmäinen versio, josta sittemmin syntyi VEE-RA-hanke (2020–2022).

Liikunta hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä

Rusetin toiminta-ajatuksessa halutaan edistää hyvinvointia. Liikuntatapahtumat olivat suosittuja Rusetin alkuvuosina. Niissä koettiin myös yhteisöllisyyttä sekä edistettiin mielenterveyttä ja vahvistettiin arjen toimintakykyä monin eri tavoin. Liikunta vähentää stressiä, nostaa vireystasoa ja energisyyttä, nukahdaminen helpottuu ja unen laatu kohenee. Kun liikkuu kaverin tai kavereiden kanssa, liikkuminen vahvistaa myös ihmissuhteita. Liikunta on tuonut monella tavoin eloa ja riemua Rusetin jäsenille.

Ruseti on järjestänyt monipuolista, esteetöntä ja saavutettavaa liikunta- ja hyvinvointitoimintaa eri puolilla Suomea ja verkossa. Vuonna 2017 Pajulahdessa pidetty kehonhuollon ja soveltavan liikunnan kurssi yhdisti venyttelyn, pallohieronnan ja uudet lajit, kuten sisäcurlingin ja Bouch Ballin vahvaan vertaistukseen. Asiantuntijana oli fysioterapeutti Aila Peräjoki.

Vuonna 2019 toteutettiin Vesijoogapäivä Helsingissä Vammaisliikunnan Tukiry:n rahoituksella. Päivän veti joogaopettaja Heidi Viheriälä. Vuonna 2021 järjestettiin verkossa 15 kerran Asahi-terveysliikuntakokonaisuus, jossa osallistujia oli eri puolilta maata. Kurssi johti monella pysyvään harrastukseen. Ohjaaja Sirpa Platan räätälöi asahitunnit vammaisille naisille soveltuviksi.

Vuonna 2022 toteutettiin "Päästä varpaisiin, kiireestä kantapäähän!" -verkko-tunnit, joissa yhdistyivät toiminnalliset harjoitteet ja hathajooga. Toiminnallisia harjoituksia veti Aila Peräjoki ja joogaopettaja Martti Mäkinen.

Kansainvälisen naistenpäivän jatkoilla 9.3.2024 kokoonnuttiin ylisukupolisesti twerkkauksen ääreen sekä säkenöitiin yhdessä ja juhlistettiin naiseutta sen kaikissa eri muodoissa! Tease&Power-ryhmä veti työpajan, joka oli suunnattu erityisesti niille naisille, jotka ovat esteettömien tilojen ja esimerkiksi ahtaiden normien takia rajautuneet pois burleskin parista. Tease&Power on nostanut

valokeilaan erilaiset kehot ja taustat sekä haastanut yhteiskuntaa siitä, voiko vähemmistöön kuuluva henkilö tulla nähdyksi ensisijaisesti taiteensa – ei vähemmistöstatuksensa kautta. Mukana ohjaamassa oli Queen Rebecca ja Awa Sowe. Työpajan lisäksi oli kaksi Tease&Power-esitystä – tule kimaltelemaan kanssamme!”

Maaliskuussa 2025 Tampereella pidetty RusettiPOWER-hyvinvointipäivä keskittyi voimaharjoitteluun, lantionpohjan hyvinvointiin ja ravitsemukseen asiantuntijoiden johdolla. Voimaharjoitteluun ja sen hyötyihin pääsi tutustumaan Suomen Paravoimailjoiden asiantuntevalla opastuksella. Lantiopohjan hyvinvoinnin vaikutuksista vastasi fysioterapeutti Sari Khil Premius Kuntoutuksesta. Ravitsemuksesta kertoi fitness-valmentaja Anni Täckman.

Vammaiset naiset liikkumaan -hanke 2018

Rusetti sai vuonna 2018 Aho-apurahan 4 400 euroa vammaisten naisten liikuntahankkeeseen. Tavoitteena oli lisätä vammaisten naisten liikkumista, löytää liikunnan ilo sekä kehittää naisille suunnattua liikuntatoimintaa. Hankkeen aikana kartoitettiin liikunnan tarpeita, tarjottiin vertaistukea ja tietoa liikunnan merkityksestä. Vuoden koulutuskokonaisuudessa tavoitettiin 143 naista.

Hankkeen aikana järjestettiin useita tapahtumia ja kursseja, kuten KokoNAIS-seminaari Pajulahdessa, vesijuoksutapahtuma Helsingissä, Akkain Akatemia Siilinjärvellä, Vammaisten naisten Woimaviikonloppu Ikaalisissa sekä Keho ja mieli virkistyneenä -kurssi Peurungassa. Sisällöt yhdistivät liikuntaa, hyvinvointia, asiantuntijaluentoja ja vertaistukea. Vesijuoksutapahtumassa oli mahdollisuus saada täydennyskoulutusta ja ohjausta.

Hankkeen tuloksena kehitettiin helposti toteutettava vammaisten naisten Liikkumaan-liikuntatapahtuma, jota yhdistykset voivat järjestää kaikkialla Suomessa valmiin ohjelman, ohjeiden ja videoiden avulla. Pitkän aikavälin tavoitteena on lisätä vammaisten naisten osallisuutta liikunnan ja urheilun organisaatioissa sekä vahvistaa nais erityistä näkökulmaa liikuntatyössä.

7. Vammaiset tytöt ja nuoret naiset – yhteisö vailla vertaa

Rusetin toiminnassa olennaisena arvona on ylisukupolvisuus, se, että vammaiset naiset kaikilta elämäkaaren vaiheilta voivat saada tukea toisiltaan, näkemyksiä elämästä ja kokemuksista. Tämän vuoksi Rusetin VEERA-hankkeen yhtenä osana haluttiin keskittyä vammaisten tyttöjen ja nuorten naisten kohtaamiseen. Esimerkiksi Kouluterveyskyselyn perusteella vammaisten tyttöjen ja nuorten naisten hyvinvointi on heikompaa verrattuna vammattomiin tyttöihin, yksinäisyys painaa ja tulevaisuudenusko on koetuksella.

VEERA-hankkeessa nuorten toimintaa haluttiin lähteä rakentamaan yhteisöpohjaisesti. Nuoria on turha yrittää tavoittaa ja saada kiinnittymään yhteisöön, jos toiminta ei ole nuorten elämän mukaista ja näköistä. Hankkeessa nuorten toimintaa luotsasi hankesuunnittelija Jaana Tiiri, joka ensimmäiseksi kokosi nuorten toimintaan suunnitteluryhmän aktiivisista ja idearikkaista vammaisista nuorista naisista. Ryhmään kuului Jenniina Järvi, Anniina Lehtinen, Julianna Brandt-Smal, Pinja Eskola ja Selda Demirtas.

Hankesuunnitelmavaiheessa nuorten toimintaan oli suunniteltu leiritoimintaa yhteisöllisyyden ja itsetunnon rakentamiseksi. Hanke aloitti toimintansa keväällä 2020, juuri kun koronapandemia oli sulkenut koko yhteiskunnan koteihinsa. Suunnitelmiin piti tehdä nopeasti muutoksia eikä suunnitteluryhmä lannistunut. Siirsimme leiriajatukset verkkoon ja päätimme, että yhteisöllistä leiritoimintaa on mahdollista järjestää myös etänä: ideoiden on vain oltava tarpeeksi viljejä.

Villejä leireistä todella tulikin! Leirien teemoina olivat luovuus ja oman äänen löytäminen, oma kehonkuva ja itsetunto sekä seksuaalisuus ja oma identiteetti. Leireillä järjestettiin etämenetelmin muun muassa potrettikuvausta, värianalyysia, iltabileitä, tarot-kortti- ja riimukiviluentaa, ylisukupolvisia vammaisten naisten paneeleja ja ihania, luottamuksellisia ja yhteisöllisiä keskusteluita. Kaikille leiriläisille lähetettiin leiripaketit, jotka pitivät sisällään kaikki leireillä tarvittavat tarvikkeet.

Pohdimme paljon sitä, miten yhteisöllisyys ja luottamuksellisuus voivat rakentua verkon välityksellä. Lopulta tulokset olivat todella hyviä: ihmiset tutustuivat toisiinsa, muodostivat vammaisten tyttöjen yhteisön ja pääsivät syvälle omaan identiteettiinsä. Leireille osallistui nuoria, jotka leirien alussa kertoivat vielä etsivänsä identiteettiänsä ja pohtivansa omaa vammaisuuttaan, mutta jotka leirien jälkeen olivat itsevarmempia ja varmoja omasta identiteetistään vahvoina vammaisina naisina.

Vammaisten tyttöjen toiminnasta VEERA-hankkeessa syntyi niin tiivis yhteisö, joka samalla synnytti paljon ideoita ja antoi voimaa suunnitella ja haaveilla uudenlaisesta toiminnasta. Syntyi unelma vammaisten tyttöjen omasta mediasta, johon koostettaisiin tarinoita, ajatuksia ja mielipiteitä vammaisilta tytöiltä vammaisille tytöille. Koska tämä unelma oli nuorista lähtöisin, tarve aitoa ja konsepti kirkas, ei ihmekään, että lopulta saimme median tuottamiseen tukea Kalevala Korulta. Tämän tuen ja yhteistyön avulla median rakentamiseksi saatettiin järjestää luovia, taidetta täynnä olevia suunnittelutyöpajoja. Näiden avulla syntyi Vammaiset tytöt -media!

VammaisetTytöt.fi -logo 2022–2026

VammaisetTytöt.fi -media ja yhteisö

Kalevala Koru Oy:n tuella Rusetti on jatkanut VEERA-hankkeen pilotoimaa toimintaa, joka tukee tyttöjen ja nuorten naisten itsetunnon kasvua vuodesta 2022 alkaen.

Vuonna 2022 Vammaisettytöt.fi -projektiin palkattiin osa-aikainen työntekijä Mira Niittyniemi, joka maaliskuussa 2023 siirtyi muihin tehtäviin. Heinäkuussa 2023 hänen tilalleen palkattiin tuottaja Maija Lindström, joka jatkoi Miran työtä ja keskittyi erityisesti sosiaalisen median kehittämiseen. Vuoden aikana lanseerattiin myös podcast, joka ilmestyy noin kerran kuukaudessa ja käsittelee tärkeitä teemoja vammaisten tyttöjen ja nuorten naisten näkökulmasta.

Maaliskuussa 2023 järjestettiin voimaannuttavan valokuvauksen leiri Helsingissä, joka oli jatko-osa syksyllä 2022 järjestettyyn taiteeseen keskittyneeseen etäleiriin.

Vuonna 2024 Vammaisettytöt.fi -projektiin palkattu osa-aikainen tuottaja Maija Lindström siirtyi kesällä muihin tehtäviin ja syyskuussa hänen tilalleen palkattiin Riikka Leinonen. Riikka jatkoi Maijan työtä ja erityisenä fokuksena oli vammaisettytöt.fi -sosiaalisen median kehittäminen. Riikan lähdettyä remmiin astui Anniina Leinonen 2025.

Vammaisettytöt.fi -yhteisön sosiaalinen media tavoittaa tuhansia henkilöitä, joita aihe tavalla tai toisella kiinnostaa. Lisäksi kanavilla on yksittäisiä tapahtumia lähes miljoona kertaa vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että vammaisten tyttöjen ääni kuuluu!

Osana yhteisön toimintaa, kehitettiin tyttöjen pyynnöstä Vammaisettytöt -podcast, jonka jaksot on julkaistu vuodesta 2023 lähtien useita. Podcastissa käsitellään syväluotaavalla, mutta rennon lempeällä otteella vammaisia naisia puhuttavia aiheita ja sivutaan myöskin ajankohtaisia kysymyksiä. Podcastin juontajana toimii somevaikuttaja Pinja Eskola, joka keskustelelee studiossa vaihtuvien vieraiden kanssa mitä mielenkiintoisimmista aiheista, joita vammaiset naiset ovat toivoneet. Kalevala x Vammaiset Tytöt -media syntyi, jotta histo-

riassa vaiennetut saivat vihdoinkin äänensä kuuluviin. Jotta aiemmin hävetystä asiasta voisi pikkuhiljaa tulla voimavara, jollainen sen kuuluisikin olla, sanoo Pinja Eskola. Podcastin aiheita ovat olleet mm. Saako vammaisen laittautua ja pukeutua niin kuin haluaa, Otetaanko näkymätön vammaisuus tosissaan? Vähemmistönä vähemmistössä – BiPoc identiteetti ja vammaisuus, Vammaisen naisuus ja identiteetti, Vammaisuuden ristiriidat, Liikunta vammaisen pahin vihollinen vai hyvinvoinnin tuoja.

Planin tyttöpalkinto 2025

Rusetin ja Kalevala Korun pitkäjänteinen työ tuotti tulosta vuonna 2025, kun VammaisetTytöt -media ja yhteisö voitti Plan International Suomen tyttöpalkinnon! VammaisetTytöt.fi nostaa vammaisten tyttöjen kokemuksia näkyviksi yhteiskunnassamme. Tämä oli merkittävä hetki ja merkkipäätös vammaisten tyttöjen ja naisten historiassa.

Kuinka ylpeitä olimmekaan Rusetissa, kun kuulimme, että 64 ehdokkaan joukosta Suomen historian toinen Planin tyttöpalkinto jaettiin 9.10. Helsingissä Vammaiset tytöt -media ja -yhteisölle. ”Kyseessä on joukko, joka on muuten aika näkymätön”, Vammaiset tytöt -median tuottaja Anniina Lehtinen on todennut.

Plan International Suomen tyttöpalkinnon tuomaristo totesi, että Vammaiset tytöt -media ja -yhteisö on vaikuttava ja voimauttava media, jossa vammaiset tytöt tuottavat sisältöä toisille vammaisille tytöille. Planin tyttöpalkinnon tarkoitus on nostaa esiin ihmisiä ja yhteisöjä, jotka edistävät sukupuolten tasa-arvoa.

Tuomaristo perusteli valintaansa sillä, että Vammaiset tytöt on rakentanut kipeästi kaivatun meiltä meille -yhteisön tytöille, jotka kohtaavat yhteiskunnassamme moniperusteista syrjintää.

”Vammaiset tytöt on yhteisö, joka ei pelkää hyödyä yhteisössä mukana olevia vaan tekee vammaista tyttöyttä näkyväksi merkittävällä tavalla, jollaista Suomessa ei olla ennen nähty”, tuomariston jäsen, aktivisti Katariina Räikkönen sanoo.

Palkinnonjako lokakuussa 2025. Kuva: Arto Keipi

8. Vammaisten naisten perheellistyminen

Rusetin toiminnan kivijalka on YK:n vammaisyleissopimuksessa. Sen 23. artikla koskettaa oikeutta kodin ja perheen kunnioittamiseen. Tämän mukaan vammaisilla ihmisillä on oikeus päättää mm. avioitumisestaan ja lastensa määrästä. Todellisuudessa vammaiset naiset kohtaavat syrjintää polullaan äitiyteen ja elämässään äiteinä.

Vaikka maailma on muuttunut, kohtaavat vammaiset ihmiset edelleen perhesuunnittelupolullaan esteitä, syrjintää ja eugeniikan tuulahduksia. Erityisesti, jos lasten saaminen ilman lapsettomuushoitoja ei onnistu, joutuvat vammaiset ihmiset usein kovaan syyniin. Vammaisten ihmisten pystyvyyttä vanhemmuuteen saatetaan hoitoprosessissa epäillä, hoitoihin pääsy estyy vammaisuuteen vedoten tai jopa vihjaillaan sillä, onko vammaisena lisääntyminen sopivaa. Tämän vuoksi Rusetissa halutaan tukea vammaisia naisia polulla äitiyteen, tukea vanhemmuudessa ja toisaalta lapsettomuuden kokemuksien kanssa.

VEERAn

VERTAISÄIDIT

Vertaisäiti -logo

Vertaisäidit äitiyspolun tukena

VEERA-hankkeessa (2020–2022) yhtenä pääteemoista oli vammaisten äitien tukeminen. Tämän toiminnan keskiössä olivat sekä vapaaehtoisten vertaisäitien kouluttaminen ja opaskirjan kirjoittaminen vammaisten naisten perhesuunnittelua ja äitiyttä varten. Vertaisäitejä koulutettiin kahdeksan. Heillä oli hyvin moninaisia kokemuksia vammaisuudesta ja äitiydestä. Vammaisten äitien opaskirja, Sivuvaunu-opas, toteutettiin yhteistyössä monien asiantuntijajärjestöjen ja kokemusäitien kanssa.

Vertaisäititoiminnan parissa on syntynyt tiivis vertaisäitien porukka, jossa äidit tukevat toisiaan tekemässään vapaaehtoistyössä. Vertaisäidit vastaavat vammaisten naisten suuriin ja pieniin kysymyksiin ja ovat tukena elämän eri tilanteissa. Erityisesti palvelujärjestelmän haasteista perhepalveluiden ja vammaispalveluiden liitoskohdassa riittää juteltavaa ja tuen tarvetta. Vammaisilla äideillä on myös kullannarvoisia vinkkejä arjen tilanteisiin, joihin vastauksia vammattomilta on hankala saada. Vertaisäidit ovat myös tärkeä osa Rusetin tekemää koulutustyötä, jossa alan opiskelijoille kerrotaan vammaisten äitien kohtaamisesta.

Sivuvaunu-opas

Vammaisten naisten äitiyteen liittyvää Sivuvaunu -opasta varten koottiin yhteen kattava työryhmä. Työryhmään kuului mm. Väestöliiton, Kätilöliiton ja Superin asiantuntijoita. Tämän lisäksi ryhmässä oli vammaisia kokemusäitejä sekä Kehitysvammaliiton vanhemmuushankkeessakin työskennellyt asiantuntija. Tavoitteena oli laatia opas, joka täydentäisi THL:n (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen) ylläpitämää Meille tulee vauva -opasta. Rusetin opas toimii vammaiserityisten tietojen lisänä tähän oppaaseen. Tästä tavoitteesta syntyi myös oppaan Sivuvaunu-nimi. Opas on saanut paljon kehuja ja kiitoksia ja se on levinnyt laajalle äitien ja ammattilaisten käyttöön. Opas on myös käännetty ruotsiksi. Sivuvaunuoppaan kuvitti, yksi vertaisäideistä, Riikka Lessman.

Sivuvaunuoppaan kansikuva

Vammaisten naisten tahaton lapsettomuus

Äitiystoiminnan aloittamisen jälkeen Rusetille tuli paljon yhteydenottoja vammaisilta naisilta liittyen tahattomaan lapsettomuuteen. Tästä syystä lapsettomuustoiminnan aloittaminen koettiin tärkeäksi aloittaa äititoiminnan kylkeen.

Vammaisyleissopimuksen artiklassa säädetään siitä, että vammaisilla ihmisillä on oikeus päättää lapsiensä lukumäärästä. Todellisuudessa tämä ei kuitenkaan toteudu, vaan kuten vammattomillakin naisilla, vammaisilla naisilla on paljon kokemuksia tahattomasta lapsettomuudesta. Vammaisten ihmisten tahattoman lapsettomuuden kokemukset ovat samanlaisia kuin vammattomienkin ihmisten. Samaan aikaan vammaisten ihmisten lapsettomuutta varjostavat teemat, jotka ovat vammaisille ihmisille erityisiä: esimerkiksi Suomen synkkä, eugeeninen historia ja nykypäivänä kohdattu syrjintä.

Tahatonta lapsettomuutta kokeneille vammaisille naisille haluttiin tarjota mahdollisuuksia vertaisten tapaamiseen ja tuen saamiseen. Tämä toiminta starttasikin vuonna 2024 tapaamisella Tampereella. Tämän jälkeen teeman ympärille on perustettu verkossa tapaava vertaisryhmä.

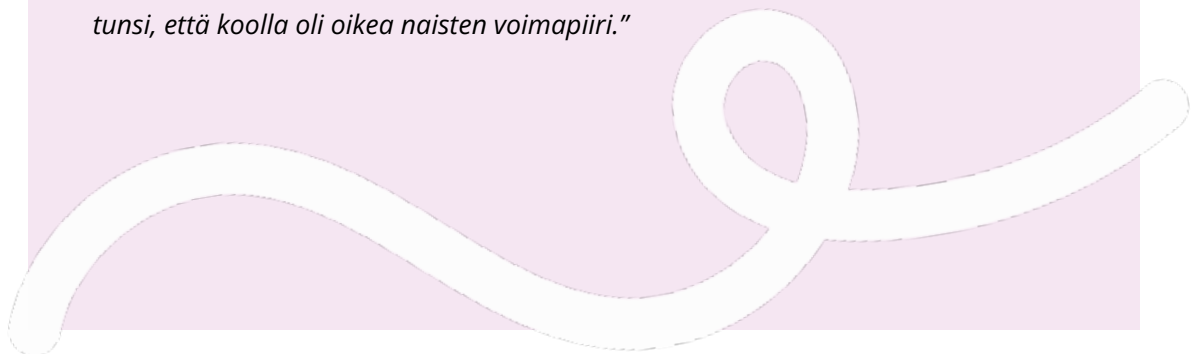
Vammaisten naisten lapsettomuustapahtuma oli hyvin lämmin ja luottamuksellinen tapahtuma. Päivässä keskusteltiin lapsettomuuden kokemuksista, perhesuunnittelun polulla kohdatusta syrjinnästä ja myös lapsenlapsettomuuden kokemuksista. Lapsettomuus voi kokemuksena ja suruna tulla elämässä eteen monessa kohdassa, ja suruun on tärkeä saada tukea. Tapahtumaa oli suunnittelemassa tahattomasta lapsettomuudesta paljon kertonut harvinaisesti vammainen Roosa.

Roosan tarina

Roosa on koulutettu kokemusasiantuntija, jonka elämää värittävät harvinainen sairaus, tästä juontuva vammaisuus ja pitkä matka lapsettomuuden ja lapsettomuushoitojen kanssa. Hän kertoi, kuinka tunsikin usein olevansa lapsettomuushoitoprosessin keskellä kuin koekaniini: erityisesti harvinaisen sairauden tai vamman kanssa hoitohenkilökunnalla ei välttämättä ole tietotaitoa siitä, mitkä olisivat yksilöllisesti parhaat tavat toimia. Lapsettomuushoitoprosessiin tarvitaan lisää tietoa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden ihmisten kohtaamisesta.

Roosan kokemus on ristiriitainen: toisaalta hoitoihin hakeutumisvaiheessa hänen harvinaissairauteensa on kiinnitetty paljon huomiota ja hänen pystyvyyttään vanhemmaksi kyseenalaistettu vahvasti, toisaalta lopulta lapsettomuushoitoihin pääsyn jälkeen hänen on pitänyt taistella siitä, että harvinainen sairaus ja sen vaikutukset hoitoon otettaisiin mitenkään huomioon. Roosa on myös kohdannut suoraa syrjintää: hän on esimerkiksi kuullut adoptioneuvonnasta, ettei vammaisena ihmisenä ole palveluun tervetullut ja lapsettomuushoitoprosessin aikana on pitänyt käydä monta tiukkaa keskustelua vammaisten ihmisten oikeudesta perhesuunnitteluun. Paljon vaikuttamistyötä on vielä tehtävänä, että perhesuunnittelun mahdollisuus olisi aidosti yhdenvertainen.

Roosa osallistui keväällä 2024 Rusetin vammaisten, tahatonta lapsettomuutta kohdanneiden naisten vertaistukipäivään. "Kevään tapaaminen oli todella tärkeä, siellä tunsin, että koolla oli oikea naisten voimapiiri."

Riitan tarina

Vanhempani olivat ikionnellisia saadessaan minut Alinan päivänä 1951 kahden poikalapsen jälkeen. Äitini alkoi pian aavistella, ettei minulla ollut kaikki kunnossa: Sorminiveleni eivät taipuneet. Vielä alle kouluikäisenä minut lähetettiin tutkimuksiin Helsinkiin Invalidisäätiön sairaalaan (nyk. Orton), jossa minulle tehtiin useita polvi- ja lonkkanivelten korjausleikkauksia.

Parikymppisenä huristelin autollani opiskelemaan pääkaupunkiseudulle. Olin oma-toiminen, rohkea nuori nainen ja valmis itsenäiseen elämään.

Osallistuin Invalidiliiton kesäpäiville 1973. Annoin puhelinnumeroni eräälle vammaiselle nuorelle miehelle. Siitä alkoi muutaman vuoden seurustelusuhde kihlauksineen! Sulhaseni olisi ollut valmis perustamaan perheen ja saamaan lapsen. Minä en lämmennyt ajatukselle, koska opiskeluni olivat vielä pahasti kesken.

Valmistuttuani olin ikionnellinen päästyäni haluamaani työpaikkaan Työterveyslaitokselle. Teinkin 35-vuoden työurani tässä työpaikassa. Olin elämäni tyytyväinen sekä työlle ja jatko-opiskeluille omistautunut vammaisen naisen. En haaveillut lapsista enkä asuinkumppanista.

Aina ei käy niin kuin haaveillaan! Tanssin pyörteissä tutustuin mukavaan mieheen. Elimme avoparina 14 tavallisen onnellista vuotta. Kun olin saanut jatko-opiskelut päätökseen, lapsihaaveet tulivat ajankohtaisiksi. Koska en ollut valmis hankkimaan lasta avosuhteeseen, meidän piti vielä mennä naimisiin!

Minua askarrutti, mistä vammaisuuteni johtui ja hakeuduin perinnöllisyyslääke-tieteellisiin tutkimuksiin. Diagnoosikseni osoittautui suomalaiseen tautiperintöön kuuluva diastrofinen dysplasia, jonka oireita ovat muun muassa vastasyntyneenä havaittavat sorminivelten jäykistymät ja luuston kasvuhäiriöt sekä lyhytkasvuisuus ja varhain alkava nivelrikko.

Todennäköisyys sille, että olisimme saaneet diastrofia-vauvan, oli aika pieni. Itse en ollut kovin huolissani asiasta, koska oman kokemukseni mukaan tämän vamman kanssa voi hyvin elää. Jätettyäni ehkäisyn pois olin varsin toiveikas, mutta pian kävi ilmi, että olin siirtänyt haaveen lapsesta liian kauas.

Ehkä meille kävi hyvin! Olin tässäkin parisuhteessa epäillyt, onko meistä vanhempiksi. Saanko riittävästi apua, jos jään yksin? Niinhän kävikin! Pian avioliiton solmimisen jälkeen parisuhteemme alkoi rakoilla. Yhteisestä päätöksestä päädyimme avioeroon.

Lapsettomuuden toinen kierros eli lapsenlapsettomuus on ollut minulle surullisempi kokemus kuin ensimmäinen. Nyt mummoikäisenä tunnen ulkopuolisuutta, kateutta, jopa katkeruutta, häpeää ja vaille jäämistä sekä yksinäisyyttä. Suren myös yli 90-vuotiaan ex-anoppini puolesta. Hänestäkään ei koskaan tullut mummoa.

Huhtikuussa 2024 Rusetti järjesti yhdessä Lapsettomien yhdistys Simpukka ry:n kanssa Tampereella vertaistapahtuman tahatonta lapsettomuutta kokeville. Pidin tapahtumassa alustuksen lapsettomuudesta ja lapsenlapsettomuudesta. Alustukseen valmistautumisen ja vertaistapaamisen kautta uskalsin myöntää itselleni tähän aiheeseen liittyvät ajatukset ja tunteet, mikä auttoi suhteuttamaan omia kokemuksiani uudella tavalla. Kiitos Rusetti!

9. Hyväikäiset vammaiset naiset

Hyväikäinen-termi syntyi Rusetin Vertaistuesta voimaantumiseen vammaisena naisena VEERA-hankkeessa. Hyväikäinen nainen on hyvään ikään ehtinyt, yli 55-vuotias jo paljon elämää nähnyt nainen. Rusetissa käytetään mieluummin hyväikäinen-sanaa kuin vanha, vanhus, ikääntynyt tai eläkeläinen, joihin liittyy usein kielteinen, jopa halventava mielikuva.

Vuonna 2022 VEERA-hankkeen puitteissa järjestettiin hyväikäisille Rusetin Hyvinvointikiertue Helsingissä ja Siilinjärvellä. Rovaniemen peruuntunut tapatuma korvattiin webinaarilla. Teemoja olivat ikääntyminen ja vamman myöhäisoiheet naiserytyisestä näkökulmasta, mielenterveystaidot, rakon ja suolen hoito sekä ravitsemus. Kiertueelle osallistui yhteensä 86 henkilöä.

Keskustelukortit

Hyväikäisten naisten toiminta käynnistyi hankkeessa vuonna 2022. Alkuperäisen hankesuunnitelman (2019) mukaisesti suunnittelutyöryhmän tavoitteena oli koostaa vinkkimateriaali hyväikäisille vammaisille naisille. Pian työryhmä kuitenkin huomasi, ettei vinkkimateriaali ollut enää ajankohtainen, vaan tarvetta oli enemmän keskustelukorteille, joiden avulla vammaiset naiset voivat puhua heitä askarruttavista aiheista, joita moni on pähkäillyt yksin. Keskustelukorteilla on mahdollista rohkaista naisia keskustelemaan yhdessä hyvin aroistakin aiheista. Korttien aiheet ovat arki, hyvinvointi ja tunteet.

Hyväikäisten keskustelukorttien aiheita ja teemoja testattiin Hyväikäisten hyvinvointikiertueella Siilinjärvellä ja Helsingissä vuonna 2022. Palautteiden ja kehitysehdotusten myötä kortit viimeisteltiin ja julkaistiin VEERA-hankkeen loppuseminaarissa joulukuussa 2022. Kortit ovat saatavilla maksutta kaikkien käytettäväksi Rusetin verkkosivuilta.

Uunituoret
keskustelukortit
2022

Hyväikäisten keskusteluryhmät

Vuoden 2023 alussa Rusetti ja Helsingin Invalidien Yhdistys (HIY) aloittivat yhteistyössä Hyväikäisten vammaisten naisten keskusteluryhmän. Ryhmä on kokoontunut siitä lähtien joka toinen viikko kesää lukuunottamatta Helsingissä HIY:n toimintakeskuksessa.

Helsingin ryhmän myötä nousi esiin tarve verkkoryhmälle, jonne voisi osallistua kotoa käsin. Verkossa toimiva keskusteluryhmä käynnistyi syksyllä 2023. Etäryhmä mahdollistaa kaikkien vammaisten naisten osallistumisen ympäri Suomea. Etäryhmäläiset ovat myös tavanneet toisensa kasvokkain kesällä 2024 ja kesällä 2025. Molemmissa ryhmissä keskustelua vauhditettiin edellä mainituilla keskustelukorteilla.

10. Kädet savessa vammaisten naisten oikeuksien puolesta

Elämme yhteiskunnassa, jossa vammaiset naiset ja tytöt joutuvat kohtaamaan toistuvasti syrjintää ja eriarvoisuutta. Rusetti on tehnyt vaikuttamistyötään koko historiansa ajan. Haluamme rakentaa sellaista yhteiskuntaa, jossa vammaiset tytöt ja naiset ovat aidosti vapaita tekemään omaa elämäänsä koskevia valintoja ja myös toteuttamaan unelmiaan. Vaikuttamistyömme keskiössä on erilainen naiseen kohdistuva väkivaltatyö. Myös jäseniltä kysytään, millaisia ongelmia he ovat kohdanneet. Nämä kokemukset ovat perusta vaikuttamistyössämme.

Vammaisiin naisiin kohdistuva väkivalta

Rusetti on tehnyt monipuolista työtä naiseen kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Yhdistys on ollut vaatimassa esteettömiä turvakoteja, järjestänyt seminaareja, puuttunut vammaisten naisten kohtaamaan seksuaaliseen häirintään matkapalveluissa, ottanut kantaa ja antanut lausuntoja aiheesta, järjestänyt itsepuolustuskurssin sekä tuottanut itsepuolustuksesta videoita.

European Disability Forum (EDF) viidennen ihmisoikeusraportin mukaan Euroopan Unionissa on yli 60 miljoonaa vammaista tyttöä ja naista. Vammaiset naiset kohtaavat 2-5 kertaa yleisemmin väkivaltaa kuin vammattomat kanssaisarensa. Keskimäärin 34 % vammaisista naisista on kokenut kumppaninsa taholta fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa elämänsä aikana (Human Rights Report 2020). Vammaisiin henkilöihin kohdistuva väkivalta on vaiettu ilmiö, vaikka tiedetään, että kaiken ikäiset vammaiset henkilöt kohtaavat väkivaltaa (Rikoksentorjuntaneuvosto 2020).

THL (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos) laati vuonna 2021 merkittäviä tutkimuksia vammaisten henkilöiden kokemasta lähisuhdeväkivallasta ja väkivallasta. Tulokset osoittivat, että vähemmistöön kuuluminen ja haavoittuva asema lisää riskiä joutua väkivallan ja häirinnän kohteeksi. Nämä tutkimukset löytyvät julkaisusarjasta: Vammaisten henkilöiden kokema lähisuhdeväkivalta ja palvelujen saatavuus, Määrällinen ja laadullinen tarkastelu. (Valtioneuvoston selvityksen tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:24. Valtioneuvoston kanslia.)

Rusetti järjesti syyskokouksen yhteydessä Oranssit päivät -kampanjaviikolla 27.11.2024 Vammaisen naisen ja väkivalta -seminaarin. Kampanjaviikko nostaa

esiin naisiin kohdistuvan väkivallan. Oranssi väri symboloi toivoa väkivallattomasta tulevaisuudesta. Seminaarissa Helsingissä käsiteltiin vammaisiin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Pirkko Justander toi esiin rakenteellisen väkivallan vaikutukset vammaisten naisten itsetuntoon ja palveluiden saatavuuteen. Sanna Leppäjoki-Tiistola esitteli tutkimuskatsausta vammaisten naisten ja lähisuhdeväkivallan yhteydestä. Pia Puu Oksanen Amnesty Suomen osastosta luennoi aiheesta Pakottava kontrolli – mitä sillä tarkoitetaan ja miksi sitä ehdotetaan kriminalisoitavaksi. Seminaariin osallistui 100 henkilöä etänä ja läsnä.

Aihe oli jo vuonna 2024 ajankohtainen ja on edelleen, sillä Petteri Orpon hallitusohjelmassa on kirjattuna, että hallituskaudella selvitetään pakottavan kontrollin kriminalisointia. Ihmisoikeusjärjestöt ovat korostaneet tarvetta lisätä lakiin uusi rikostunnusmerkistö.

Eduskunnan kansalaisinfossa 16.10.2025 pidettiin eduskunnan ihmisoikeusverkoston, Amnesty Suomen osaston, Ihmisoikeus- ja Monika-Naiset liiton järjestämä Kohti pakottavan kontrollin kriminalisointia -seminaari. Poliittikopaneelia veti Rusetin varapuheenjohtaja Marja Pihnalä. Verkkotapahtumaan osallistui noin 300 henkilöä etänä ja läsnä.

Turvakotien esteettömyys ja saavutettavuus

Turvakotien esteettömyys on nostettu esiin CEDAW-maaraopittien lisäksi etenkin Istanbulin sopimuksessa, jonka Suomi ratifioi 2015 (53/2015) sekä Suomen laissa sopimuksen voimaansaattamiseksi (375/2015). Myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus velvoittaa jäsenvaltioita huolehtimaan esteettömyydestä ja henkilökohtaisesta avusta. YK:n vammaisia ihmisiä koskevan yleissopimuksen 6. artikla Naiset vahvistaa yleissopimuksessa noudatettavaa syrjinnän kieltävää lähestymistapaa ja sen soveltamista naisiin ja tyttöihin.

Kaikille saavutettava turvakoti tarkoittaa esteetöntä turvakotia, jossa toteutuu fyysisen esteettömyyden lisäksi tuen ja tiedon esteettömyys ja saavutettavuus. Käytännössä se merkitsee erilaisia kommunikoinnin mahdollisuuksia sekä turvakodin tarjoaman tiedon saavutettavuutta ja ymmärrettävyyttä vamman edellyttämällä tavalla.

Vammaisjärjestöjen naisverkosto vaati jo vuonna 2012 turvakotipalvelujen ja tiedon saavutettavuutta, henkilökohtaisen avun turvaamista sekä esteettömyyskartoitusten laatimista turvakodeissa vuoteen 2015 mennessä. Asia ei tuolloin johtanut toimenpiteisiin. Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO) kehotti raportissaan vuonna 2018 Suomen viranomaisia arvioimaan, miten turvakodit ovat käytännössä saavutettavissa vammaisille naisille, eri romaniyhteisöjen naisille ja päihdeongelmallisille naisille.

Istanbulin sopimuksen voimaantulon jälkeen (Suomessa 1.8.2015) Suomessa avautui turvakotien Nollalinja (puhelinpalvelu), jossa vastataan 24/7 joulukuussa 2016. Nollalinjan päivystyksessä nähdään listalta kaikki esteettömät turvakodit ja vapaana olevat paikat.

Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman mukaan esteettömyyskartoitukset oli tehtävä turvakoteihin vuoteen 2020 mennessä. Samana vuonna

syyskuussa THL, Ensi- ja Turvakotien liitto ry, Esteettömyyskeskus ESKE ja Vammaisjärjestöjen naisverkosto pohtivat turvakotien esteettömyyden edistämistä. Rusetti oli aktiivisesti mukana keskusteluissa. Oli tiedotuskampanja, jonka tiimoilta laadittiin asiakasesite, Tiedä ja toimi -kortit Vammaiset henkilöt lähisuhdeväkivallan uhreina sekä THL:n ja Invalidiliiton toteuttama koulutus esteettömyydestä.

Koulutuksen jälkeen käytännön työ on tehty turvakodeissa esteettömyyskartoitusten avulla. Esteettömyystiedoista on tiedotettu avoimesti turvakotien omilla kotisivuilla ja Nollalinjan sivuilla. Tähän työhön Eduskunta myönsi rahoituksen THL:lle turvakotipaikkojen riittävyyden turvaamiseen sekä turvakotien esteettömyyden parantamiseen.

Suomen Ulkoasiainministeriön ensimmäisessä raportissa vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanosta vuodelta 2019 todetaan, että suurin osa turvakodeista on esteettömiä. Rusetin ja vammaisten naisten hiljaisen tiedon mukaan turvakodit eivät ole esteettömiä. Rusetti ry keräsikin tiedot esteettömyydestä 22.6.2022 turvakotien verkkosivuilta.

Rusetti otti kantaa 7.11.2022 turvakotien esteettömyydestä Valtiovarainvaliokunnan Kunta- ja terveystieteiden osastolle lähettämässään lausunnossa. Rusetti totesi tuolloin, että esteettömyystyö on jäänyt kesken ja esteettömiä ja saavutettavia turvakotipaikkoja tarvitaan lisää. Uudet on rakennettava tai olemassa olevat korjattava esteettömiksi ja saavutettaviksi. Vammasta johtuva avunsaanti ei saa olla este turvakotiin pääsyyllä. Tarvitaan myös tilastoja vammaisten tyttöjen ja naisten kohtaamasta väkivallasta ja käynneistä väkivallan uhrien tukipalveluissa. Vammaisuus ei saa olla salassa pidettävää tietoa tilastoja laadittaessa. Esteettömyystyötä haittasi pandemia ja sen osalta työ jatkuu edelleen.

Häirintä, epäasiallinen kohtelu ja seksuaalinen ahdistelu kuljetuspalveluissa

Seksuaalinen häirintä on laissa kiellettyä syrjintää ja voi olla sanallista, sanaton-ta tai fyysistä ei-toivottua käytöstä. Se loukkaa henkilön koskemattomuutta ja turvallisuutta. Lainsäädäntö, kuten tasa-arvolaki, rikoslaki ja YK:n vammaissopi-mus, velvoittavat turvaamaan erityisesti vammaisten naisten oikeuden turvalli-suuteen ja itsemääräämisoikeuteen myös palveluissa. Vastuu turvallisuudesta on kunnilla ja hyvinvointialueilla.

Kesällä 2024 Rusetti sai yhteydenoton seksuaalisesta häirinnästä Helsingin kuljetuspalveluissa. Asia nostettiin julkisuuteen Helsingin Sanomien uutisessa helmikuussa 2025 useissa artikkeleissa. Rusetti vaati Helsingin kaupungilta ja kuljetuspalveluilta välittömiä toimenpiteitä, selkeää ilmoituskanavaa sekä kuljettajien koulutusta.

Artikkelin julkaisun jälkeen useat vammaiset naiset valtakunnallisesti ottivat yhteyttä Rusettiin ja kertoivat seksuaalisesta häirinnästä kuljetuspalveluissa. Muutamassa viikossa yhteydenottoja tuli 70 ja yli 100 häirintäkokemusta, joista yli puolet koski Helsinkiä ja lähialueita.

Vammaisten naisten kokemukset sisälsivät muun muassa:

- seksuaalista ehdottelua ja ahdistelua
- ei-toivottuja yhteydenottoja ja seuraamista
- seksuaalissävytteistä puhetta
- ei-toivottuja kosketuksia ja fyysistä ahdistelua
- alaikäisiin kohdistuvaa häirintää
- vapauden rajoittamista ja turvattomuutta kyödin aikana
- syrjintää ja viranomaisten toimimattomuutta

Tapaukset olivat usein toistuvia, ja samat kuljettajat mainittiin useissa kerto-muksissa. Häirinnästä ilmoittaminen koettiin vaikeaksi riippuvuussuhteen, pelon ja epäluottamuksen vuoksi.

Keväällä 2025 Rusetti kävi neuvotteluja Helsingin Matkapalvelukeskuksen kans-sa, luennoi aiheesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilaisuudessa, tarjosi koulutuspaketin Helsingin kaupungille, osallistui erityisryhmien liikkumispalve-luiden työryhmään ja antoi lausunnon taksilainsäädännön muutoksista koros-taen matkustajaturvallisuutta ja erityisryhmien pakollista kuljettajakoulutusta.

Rusetti ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy selvittivät touko-kesäkuussa 2025 hyvinvointialueille suunnatun kyselyn avulla, millaisia ohjeistuksia ja toiminta-tapoja hyvinvointialueilla on siitä, miten asiakkaat ilmoittavat hyvinvointialueen järjestämissä sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisissa kuljetuspal-veluissa tapahtuneesta häirinnästä, seksuaalisesta ahdistelusta ja epäasiali-llesta kohtelusta, ja miten tehtyihin ilmoituksiin puututaan. Kyselyn vastausten pohjalta syntyi tilannekuva, joka auttaa hyvinvointialueita kehittämään palve-luiden toimintaa sekä mahdollistaa yleisten ohjeistusten luomisen. Selvityksen tulokset julkaistiin 4.2.2026.

Rusetti korostaa, että vammaisten tyttöjen ja naisten kokemukset on otettava vakavasti ja kuljetuspalveluiden on oltava aidosti turvallisia kaikille käyttäjille.

Antigender-liike – uhka tasa-arvolle

Viime vuosina maailmalla on vahvistunut Antigender-liike, joka on suurimpia uhkia sukupuolten tasa-arvolle. Liike pyrkii kaikin tavoin estämään naisten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen, kuten yleis- ja ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon. Näihin sopimuksiin kuuluvat mm. Pekingin toimintaohjelma, Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (Cedaw) sekä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa koskeva EU:n Istanbulin sopimus. Nämä sopimukset koskettavat myös vammaisia tyttöjä ja naisia. Antigender-liikehdintä vaikuttaa vakavimmillaan yleiseen turvallisuuteen, vaarantaa naisten ja tyttöjen jo saavutetut oikeudet (esim. tasa-arvo, lisääntymisoikeudet jne.) sekä rajoittaa tieteentekijöiden sananvapautta ja tieteen vapautta.

Antigender-liikkeen ajatukset ovat näkyneet myös Rusetin toiminnassa. Toimintaamme on vastustettu ja saatettu jopa kyseenalaistaa vammaisten tyttöjen ja naisten oikeuksien puolustamista.

CEDAW-sopimus raportointi ja vaikuttaminen

CEDAW lyhenne tulee sanoista Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1979 ja Suomi ratifioi sen 1986. Tästä naisten oikeuksien sopimuksesta sanotaan, että se viitoitti tietä YK:n vammaisten oikeuksien sopimukselle. CEDAW sopimuksen tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien tasa-arvoista toteutumista naisten osalta. Sopimus sisältää säännöksiä muun muassa kansalaisuudesta, koulutuksesta, työelämään osallistumisesta, terveydenhuollosta sekä naisten taloudellisista oikeuksista.

Sopimuksen määräaikaisraportoinnista vastaa Ulkoministeriö ja naisjärjestöt toimittavat oman rikkaisraporttinsa, jossa Rusetti on ollut mukana perustamisestaan lähtien. Rusetti on osallistunut myös YK:n CEDAW-komitean kuulemistilaisuuksiin ja nostanut epäkohtia esille vammaisten tyttöjen ja naisten näkökulmasta, erityisesti turvakotien määrään ja esteettömyyteen liittyen sekä epäkohtaan laitososuhteissa tehtyjen seksuaalirikosten tuomioista. YK:n CEDAW-komitea on moittinut Suomea näistä epäkohdista.

Peking +25 ja 30-kansalaisjärjestöraportit

Pekingin julistus ja toimintaohjelma (Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus - Pekingin julistus 1995) tarkasteli ensimmäistä kertaa naisten asemaa kokonaisvaltaisesti tasa-arvon näkökulmasta. Sen keskeiset periaatteet ovat naisten aseman vahvistaminen, naisten ihmisoikeuksien toteutuminen ja sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistaminen kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Pekingin konferenssin jälkeen julistuksen ja toimintaohjelman allekirjoittaneet valtiot ja alueet ovat raportoineet toimintaohjelman toteutumisesta viiden vuoden välein.

Peking +25 -kansalaisjärjestöraportti (2019) oli Naisjärjestöjen Keskusliiton (NJKL) koordinoima kansalaisjärjestöjen arvio Suomen tasa-arvotilanteesta ja kansainvälisten veloitteiden toteutumisesta. Raportti kokosi 42 järjestön näkemykset ja toi kriittisesti esiin erityisesti naisten oikeuksien toteutumisen puutteita Suomessa. Se perustui tutkittuun tietoon ja järjestöjen asiantunteemukseen ja on toiminut päätöksenteon tukena.

Rusetti toi esiin omat näkemyksensä, jotka sisällytettiin raporttiin. Siinä korostettiin erityisesti vammaisten naisten ja tyttöjen asemaa. Keskeisiä toimenpide-ehdotuksia olivat:

- työelämäsyöjinnän torjuminen (erityisesti maahanmuuttajataustaisten, vammaisten ja romaninaisten osalta)
- sukupuolinäkökulman huomioiminen sosiaaliturvauudistuksessa ja riittävän toimeentulon turvaaminen vammaisille naisille
- vammaisten naisten yhdenvertainen osallistuminen poliittiseen ja julkiseen elämään
- turvakotipaikkojen lisääminen, esteettömyyden varmistaminen ja jälkipalveluiden turvaaminen
- seksuaalirikoslainsäädännön uudistaminen suostumusperustaiseksi sekä seksuaalisen ahdistelun vastuukysymysten selkeyttäminen

Kokonaisuudessaan rinnakkaisraportti painotti, että tasa-arvotyössä on huomioitava eri naisryhmien erityiset tarpeet ja varmistettava ihmisoikeuksien toteutuminen käytännössä.

Vuosi 2025 oli Peking -julistuksen 30-vuotisjuhlavuosi. Rusetti korosti samoja asioita Peking +30 kansalaisraportissa kuin se oli tehnyt viisi vuotta aiemmin. Asiat vain eivät aina edisty.

Tasa-arvofoorumi ja Rusetin Suomi 100 -tasa-arvoteko 2017

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan virallinen ohjelma haki uusia ja konkreettisia tasa-arvotekoja erilaisissa organisaatioissa ympäri Suomen. Toimikunnan puheenjohtajana toimi presidentti Tarja Halonen. Tasa-arvotekonaan Rusetti selvitti, miten tasa-arvo toteutuu Vammaisfoorumin jäsenjärjestöjen ja vammaisjärjestöjen naisverkoston hallituksissa vuonna 2017.

Selvityksessä oli mukana yhteensä 34 vammaisjärjestöä sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE. Oletuksena oli, että vammaiset naiset hoitavat järjestöissä sihteerin tehtäviä ja miehet toimivat nuijan varressa päättämässä asioista. Tämä ei pitänyt kukaan ihan paikkaansa, sillä naiset olivat keskimäärin hyvin edustettuina vammaisjärjestöjen hallituksissa. Selvityksessä korostui isojen järjestöjen hallituskokoonpanojen epätasapaino. Selvitys luettavissa Rusetin verkkosivuilta.

Tänä päivänä lähes 10 vuotta selvityksen jälkeen tilanne on täysin erilainen. Herää kysymys, vaikuttiko selvitys kyseiseen tasa-arvon kannalta myönteiseen kehitykseen!

#MeToo kosketti Rusetia

Vuonna 2017 ympärimaailmaa näkynyt #MeToo-kampanja nosti esiin naisiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää. Myös Rusetti seurasi kampanjaa ja tarttui asiaan.

Helsingin Sanomat julkaisi 8.1.2018 mielipidekirjoituksen "Ystäväni ei voi koskaan päättää, kuka häneen koskee, vaikka hän kuinka itkisi ja hakkaisi päätään seinään", jossa vaikeasti vammaisen naisen kertoi kokeneensa kotonaan miesavustajien toimesta seksuaalista koskettelua ja olevansa riippuvainen hoitajista myös intiimihygieniasa.

Rusetti ry ja Helsingin Invalidien yhdistys ry vastasivat kirjoitukseen korostaen, että intiimiavussa asiakkaan toiveet voidaan huomioida. Rusetti vei keväällä 2019 Invalidiliiton liittovaltuustolle aloitteen oikeudesta valita intiimiavustajan sukupuoli ja tiedusteli käytäntöjä Validia Asumisessa.

Invalidiliitto lupasi vaikuttaa lainsäädäntöön ja yleiseen asenneilmapiiriin ja viittasi apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalaisen (28.3.2019) päätökseen, jonka mukaan itsemääräämisoikeuden on toteuduttava myös sukupuolisensitiivisissä avustamistilanteissa. Validia Asuminen ilmoitti kunnioittavansa toiveita mahdollisuuksien mukaan, mutta vetosi henkilöstöpulaan ja luvattu selvitys jäi toteutumatta.

Aihe sai huomiota myös IT-lehdessä (4/2019), jossa Invalidiliiton lakimies Elina Nieminen totesi, ettei vammaisilla tosiasiallisesti ole mahdollisuutta vaikuttaa avustajan sukupuoleen, vaikka sen tulisi toteutua.

Syöpäseulonnat – toteutuuko yhdenvertaisuus

Sosiaali- ja terveystalvet ovat perusta vammaisten naisten yhdenvertaiselle osallisuudelle ja oikeuksien toteutumiselle. Palveluiden on oltava oikea-aikaisia, riittäviä ja saavutettavia. Vammaiset naiset kokivat, ettei yhdenvertaisuus toteudu syöpäseulonnoissa. Rusetti ry selvitti jäsentensä kokemuksia joukkoseulonnoista. Osa kokemuksista oli myönteisiä, mutta esiin nousi merkittäviä esteettömyys- ja yhdenvertaisuusongelmia. Tilojen ahtaus, esteelliset mammografiabussit, puutteellinen aikataulutus sekä henkilökunnan vähäinen ymmärrys vammaisuudesta tai sen vaikutuksista, vaikeuttivat erityisesti pyörätuolia käyttävien ja liikerajoitteisten naisten pääsyä tutkimuksiin. Osa koki epäasiallista kohtelua, kipua vähäteltiin ja henkilökohtaisen avustajan läsnäolo evättiin. Tämä on johtanut siihen, että seulontoihin hakeutuminen viivästyy tai jää kokonaan väliin.

Mammografiaseulonta (50–69-vuotiaille kahden vuoden välein) ja kohdunkaulan syövän papaseulonta (30–65-vuotiaille viiden vuoden välein) ovat keskeisiä varhaisen syövän toteamisessa, mutta niiden toteutuksessa on alueellisia eroja. Esteellisyys vuoksi julkiset palvelut eivät aina ole saavutettavia, eikä yksityiseen hoitoon siirtyminen ole kaikille taloudellisesti mahdollista. Ultraäänitutkimusta vaihtoehtona mammografialle ei aina tarjota, eikä Kelan matkakorvauksia myönnetä, jos tutkimus edellyttää matkustamista toiselle paikkakunnalle.

Papakokeissa liikerajoitteet ja siirtymisen vaikeudet voivat estää näytteenoton, vaikka esteettömiä laboratorioita on olemassa – tieto niistä ei kuitenkaan aina tavoita vammaisia naisia.

Näiden kokemusten perusteella yhdistys sisällytti vuonna 2025 syöpäseulonnat Naispoliittiseen ohjelmaan. Nyt Rusetti tekee työtä varmistaakseen saavutettavat ja esteettömät seulonnat. Seulontojen on kuuluttava kelakorvattavien matkojen piiriin, mikäli vammaisen nainen joutuu ajamaan taksilla toiselle paikkakunnalle. Mammografia on mahdollistettava ultraäänitutkimuksena. Lisäksi tarvitaan kaikille sopivia tutkimusvälineitä ja Sote-alalla työskenteleville on järjestettävä koulutusta yhdenvertaisesta kohtaamisesta.

Rusetti lisää tietoisuutta rintaterveydestä

Rusetti aloitti yhteistyön Tunne Rintasi ry:n kanssa. Maaliskuussa 2021 pidettiin nettitreffit, jonka aiheena oli Rintasyöpä. Kaksi Rusetin jäsentä kertoi kokemuksiaan omasta rintasyövästään. Treffeillä ehdotettiin, että Tunne Rintasi ry järjestäisi rintojen omatarkkailuun liittyvän etätapaamisen ja se toteutettiin heti toukokuussa. Molemmille treffeillä osallistui 24 naista.

Hyvä Ikä -messuilla 2024 Anni Täckman Rusetista ja Pilvi Kyrölahti Tunne Rintasi ry:stä pitivät kahdesti luennon aiheesta Terveyttä kaiken ikää, seulonnat kuuluvat kaikille.

Vuonna 2025 Vilma Vitikka tuotti valokuvanäyttelyn yhteistyössä Tunne Rintasi ry:n ja Rintasyöpäyhdistyksen kanssa. Näyttelyn kuvissa oli nuoria, alle 40-vuotiaita naisia, jotka ovat sairastaneet rintasyövän ja haluavat olla mukana taiteellisessa ja voimaannuttavassa valokuvaprojektissa. Tämä Blooming Bodies -näyttely antoi äänen kehoille, jotka kantavat tarinaa selviytymisestä, muutoksesta ja elämänvoimasta. Rusetin hallituksen jäsen Tiia Tallgren oli yksi valokuvattavista.

Vammaisen naisen euro

Euro on palkkatasa-arvoa ja naisten köyhyyttä käsittelevissä keskusteluissa hyvä mittari. Työssä käyvän naisen euro on 84,27centtiä (Tilastokeskus 2019). Maahanmuuttajanaisen euro on 62 senttiä (Tilastokeskus 2014). Kukaan ei tiedä, mikä on vammaisen, työssäkäyvän naisen euro, saati koko aikuisikänsä sosiaaliturvan varassa elävän vammaisen naisen euro. Vammaisliike ei pysty osallistumaan tai vaikuttamaan palkkojen vertaamiseen tai köyhyysmittareiden toimivuuteen, ellei se luovu sukupuolettomasta roolistaan. Yhteiskunnassa nämä tärkeät asiat nimittäin tilastoituvat ja toimivat sukupuolittain.

Rusetin yhteiskunnallisen toiminnan painopiste oli vammaisen naisen euron suuruuden selvittämisessä. Rusetin edustaja Invalidiliiton liittovaltuustossa Anna-Stina Lindén ja kaksi muuta liittovaltuutettua, jotka olivat myös Rusetin jäseniä, Kristiina Karhos ja Leena Simola-Nikkanen, laativat kirjallisen kysymyksen Invalidiliiton liittohallitukselle syysvaltuustoon 2019: Mitä Invalidiliitto aikoo tehdä, jotta saadaan riittävästi sukupuolittunutta tilasto- ja muuta dataa työssäkäyvän vammaisen naisen ja miehen euron suhteesta muun väestön euroon? Liittohallitus totesi vastauksessaan, että työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) aikoo toteuttaa hallituskaudella 2019–2023 kokonaisvaltaisen arvioinnin vammaisten henkilöiden työllistymisen rakenteellisista esteistä. Arvioinnissa tullaan ottamaan huomioon muun muassa lainsäädännön kehittämistarpeet, keskeisten viranomaisten käytännöt sekä eläkkeen ja opiskelun/työnteon/yrityksyyden yhteensovittamisen rakenteelliset haasteet. Asiaa luvattiin seurata aktiivisesti ja nostaa selvitystarve esiin.

Rusetti oli varmistanut osan selvityksen rahoituksesta Vammaisten ihmisoikeuskomiteasta sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistolta, mutta se ei olisi ollut riittävä. Yhteistyötä tehtiin myös THL:n ja Invalidiliiton kanssa, joilla ei ollut mahdollisuuksia osallistua rahoitukseen. Joten ponnisteluista huolimatta riittävä rahoitusta ei selvitystyölle löytynyt ja se jäi toteuttamatta.

Tasa-arvo ja ilmasto kriisien keskellä

Rusetin vaikuttamistyö ulottuu monille eri yhteiskunnan aloille. Tästä esimerkkinä seuraava tilaisuus. Tasa-arvo ja ilmasto kriisien keskellä – kohti osallistavaa ilmastopolitiikkaa Euroopassa -keskustelutilaisuus pidettiin 29.9.2025. NYT-KIS ry, Ruseti ry ja Plan International Suomi kutsuivat ilmasto-, ihmisoikeus- ja tasa-arvoalan asiantuntijat, vaikuttajat, päättäjät ja nuoret yhteen keskustelemaan ja rakentamaan ratkaisuja, jotka tukevat osallistavaa ja oikeudenmukaista ilmastopolitiikkaa. Tavoitteena oli herättää rakentavaa keskustelua siitä, kuinka sukupuolten tasa-arvo ja ilmastokriisi ovat yhteydessä toisiinsa, sekä löytää konkreettisia ratkaisuja oikeudenmukaisemman ja osallistavamman ilmastopolitiikan tueksi.

Rusetista panelisteina toimivat ihmisoikeusasiantuntija ja Rusetin hallituksen jäsen Pirkko Mahlamäki ja Rusetin nuori jäsen Annika Knuuti. Rusetin järjestöpäällikkö Anni Täckman toimi yhtenä paneelien vetäjänä. Tapahtuma oli rahoitettu Euroopan Unionin tuella ja oli osa European Women's Lobby Women in climate -hanketta.

Digipudokkaat

Ruseti esitti valtuustoaloitteessaan keväällä 2024, että Invalidiliiton tulee kiinnittää huomiota digitaalisen yhteiskunnan ulkopuolelle jääneisiin henkilöihin ja vaikuttaa digitaalisten palvelujen saavutettavuuteen ja esteettömyyteen.

Digipudokkaat ovat henkilöitä, jotka ovat osittain tai täysin sivussa digipalveluista. Joukkoon kuuluu henkilöitä, joiden toimintakyvyn heikkeneminen, vamma tai sairaus estävät digilaitteiden käytön, samoin pienellä eläkkeellä sinnittelevät naiset, joilla ei ole varaa edes älypuhelimeen. Aloite ei johtanut toimenpiteisiin.

Pissakirje 2016

Rusettilaiset laativat 1.6.2016 pidetyssä tutustujaistilaisuudessa "pissakirjeen". Se lähetettiin ministereille, jossa ministerien toivottiin taittavan matkaa vammaisten naisten moksasiineissa. Rusetti halusi muistuttaa siitä, että vammaiset ihmiset tarvitsevat aina WC:ssä asioidessaan esteettömyyttä, apuvälineitä ja usein toisen henkilön apua. Kirje julkaistiin 10.6.2016 Rusetin verkkosivuilla ja on siellä nähtävissä edelleen.

Pirkko Justander postittaa pissakirjeen ministereille 10.6.2016

Rusetin naispoliittinen ohjelma

Elämme yhteiskunnassa, jossa vammaiset naiset ja tytöt joutuvat kohtaamaan toistuvasti syrjintää ja eriarvoisuutta. Rusetin ensimmäinen naispoliittinen ohjelma hyväksyttiin syyskokouksessa 25.11.2025. Ohjelma tarjoaa ratkaisuja, joiden avulla voimme rakentaa yhteiskuntaa, jossa vammaiset tytöt ja naiset ovat aidosti vapaita tekemään omaa elämäänsä koskevia valintoja ja myös toteuttamaan unelmiaan. Ohjelma keskittyy vammaisille tytöille ja naisille erityisiin asioihin ja se on saatavilla Rusetin verkkosivuilta.

11. Digiloikalla viestinällinen vahvuus

Rusetti on ollut ns. ajanhermolla perustamisestaan lähtien ja pyrkinyt toiminnallaan varmistamaan jokaiselle vammaiselle tytölle ja naiselle mahdollisuuden tulla mukaan toimintaan riippumatta toimintakyvystä tai mahdollisuudesta liikkua kodin ulkopuolella.

Etäosallistuminen oli mahdollista jo hallituksen ensimmäisessä kokouksessa, joka pidettiin vajaan vuoden kuluttua yhdistyksen perustamisesta tammikuussa 2017. Helsingissä järjestettyyn kokoukseen osallistui Skypen välityksellä hallituksen jäsenet Tampereelta ja Huittisista. Tämän jälkeen kaikki kokoukset järjestettiin hybridikokouksina, kunnes hallitus päätti kokousta lähes poikkeuksetta vain etäyhteyksin. Yhdistyksen vuosikokouksiin on ollut aina mahdollista osallistua etänä vuodesta 2017 lähtien.

Koronasta digiloikkaan

Toimintaympäristö muuttui merkittävästi koronaepidemian vuoksi keväällä 2020. Pandemian johdosta monet läsnä tai hybridisti järjestetyt tapahtumat peruuntuivat tai ne siirrettiin verkkoon. Vasta vuonna 2022 ryhdyttiin uudelleen järjestämään taas kasvokkaisia tapaamisia.

Huhtikuussa 2020 Naisjärjestöjen keskusliitto ry (NJKL) järjesti webinaarin 50 osallistujalle: Miten naisjärjestöt vastaavat koronaepidemian haasteisiin? Marja Pihkala piti alustuksen siitä, miten Rusetti on tukenut koronaepidemian aikana jäsenistöään. Marja kertoi alustuksessa kokemuksista puheluista, jotka hän soitti Rusetin jokaiselle jäsenelle kysyäksään kuulumisia. Suurin osa jäsenistöstä kuuluu riskiryhmään ja pandemian mukana tulleet eristystoimet kohdistuivat erityisen voimakkaasti juuri heihin. Tämä merkitsi totaalista eristäytymistä neljän seinän sisälle. Yhdistyksen oli huomioitava eri tavoin vammaisten ihmisten, ikääntyneiden ja muiden yksinolon aiheuttama pahoinvointi ja yksinäisyys. Ajatus siitä, ettei tartunnan saatuaan saisi hoitoa, oli ahdistava ja pelottava. Näiden puheluiden vastaanotto oli poikkeuksetta iloista. Moni puhelu päättyi sanoihin: "Kiitos, että välitätte!" Eräs hyvin aktiivinen nainen totesi puhelun alkuun: "Kukaan ei ole kysynyt minulta pitkään aikaan, mitä minulle kuuluu? Olen aina se, joka kannattelee muita."

Marja Pihkala voitti Invalidiliiton vuoden 2020 tukipilari -palkinnon juuri tästä toiminnasta. Palkinto jaettiin kansainvälisenä vammaisten päivänä.

Aihe oli esillä myös vuonna 2021 THL:n Tasa-arvopäivillä, jossa Marja Pihkala puhui otsikolla: Korona ja vammaiset naiset. Puheenvuorossa käytiin läpi, miten Rusetti oli huomionnut vammaiset naiset ja miten European Disability Forum (EDF) oli tehnyt kansainvälisesti vammaisten naisten eteen. Etätapahtumaan keräsi noin 400 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista.

Digiloikasta pysyvä osallisuuden mahdollistaja

Vaikka Rusetti oli toteuttanut hallituksen kokoukset etänä, koronaepidemia pakotti Rusetin tekemään digiloikan. Oli kertaheitolla siirryttävä digitalisoituneeseen toimintaympäristöön, digitaalisten työkalujen hyödyntämiseen ja uudelleenlaiseen, etäyhteyksiin perustuvaan toimintaan. Teamsin käyttö oli uutta ja vaati opettelua. Hienoa oli, että valtakunnallisen yhdistyksen verkkotapahtumiin oli mahdollista osallistua ympäri Suomea. Digimaailma tuli jäädäkseen Rusetin

toimintaan. Toimintavuonna 2020 aloitettiin vapaaehtoisvoimin järjestettävät kuukausittaiset jäsentapaamiset verkossa eli Rusetin Nettitreffit, joista ensimmäinen oli 28.5.2020. Kehitysvalmentaja Kristiina Blom alusti aiheesta Unelmat elävät koronasta huolimatta. Tapahtuma keräsi 25 innokasta osallistujaa.

Nettisivut ja some – meidän näköisemme ilme

Vuonna 2017 perustettiin yhdistyksen verkkosivut, joka mahdollisti näkyvyyden lisääntymisen ja toiminnasta tiedottamisen. Samaan aikaan perustettiin myös edelleen aktiivinen Keskusteluryhmä Rusetti ry Facebookiin tiedon levittämistä varten sekä mahdollistamaan vammaisten tyttöjen ja naisten turvallinen keskustelu meitä kiinnostavista aiheista.

Nopeasti alkuvuosien aikana Rusetti otti käyttöön muita some-palveluita, kuten Instagramin ja Twitterin (nyk. X). Yhdistys poistui X:stä vuonna 2024 palvelun omistajavaihdoksen sekä toiminta- ja palvelukulttuurin muutoksen myötä.

Vuonna 2020 tuli seuraava merkittävä muutos verkko- ja somepalveluihin VEERA-hankkeen myötä. Tuolloin hankkeelle toteutettiin visuaalinen ilme sekä yhdistyksen ilme uudistettiin. Hankkeelle avattiin omat verkkosivut ja somekanavat ja Rusetin logo sain uuden muodon. Värimaailma fresattiin ja se myötäili entuudestaan tuttua pinkkiä ja turkoosia.

Vuonna 2023 oli seuraavan päivituksen aika. VEERA-hanke päättyi ja toiminta oli jatkossa yhdistyksen omaa, STEA avustuksella rahoitettua. Verkkosivut kokivat uudistuksen, somekanavat myös ja uusi visuaalinen ilme otettiin käyttöön. Nyt väreinä toimi vahvat sähkösininen, terävä pinkki, fresshi lime sekä ripaus hiilenmustaa. Väryyksillä saatiin uusi nykyaikainen ulkoasu luotua. Samalla yhdistykselle toteutettiin naishahmot, jotka ilmentävät yhdistyksen jäsenten moninaisuutta.

Rusetti ry

Rusetin vanha logo 2017–2020 ja uusi logo 2020 -

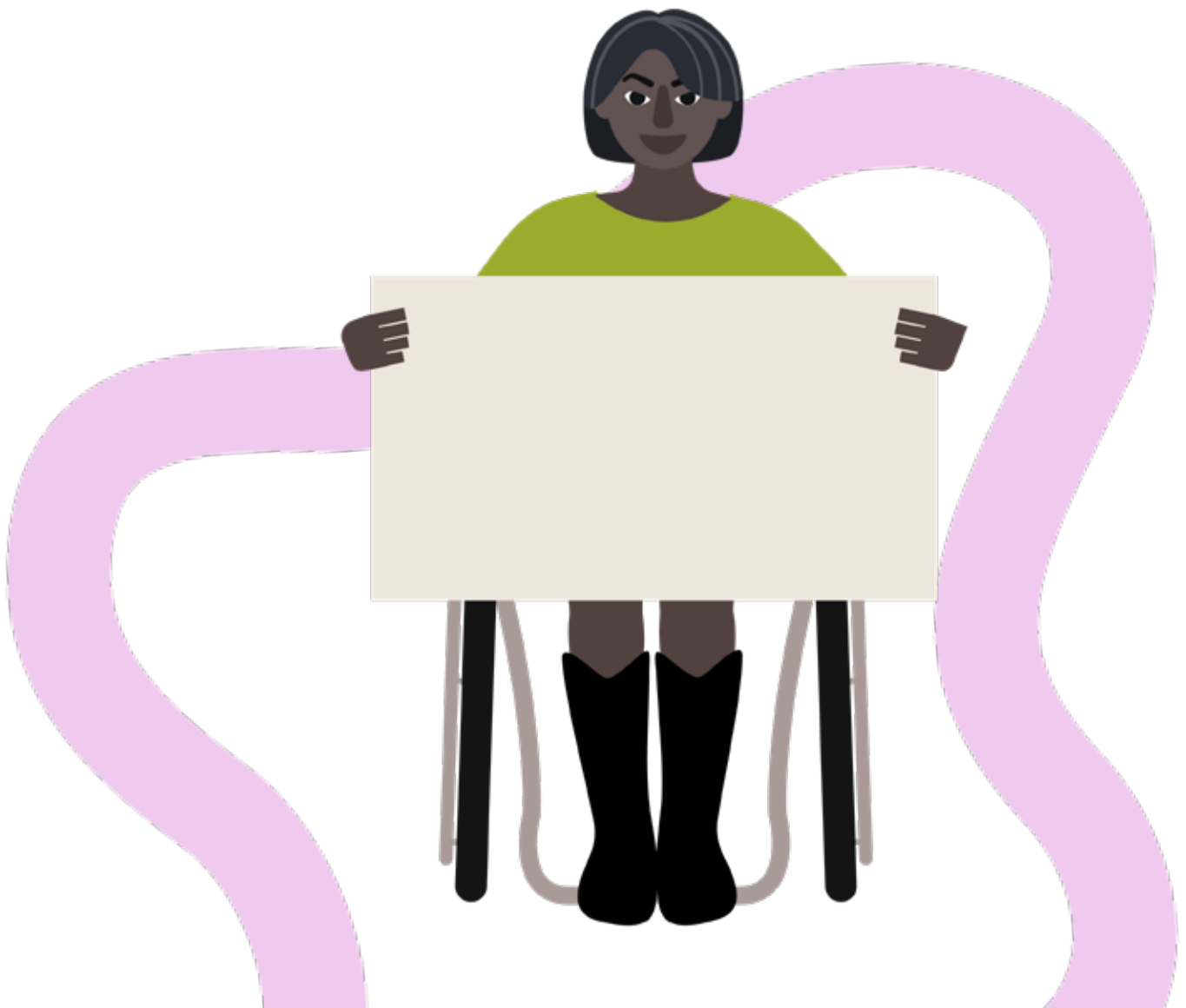
12. Hallinto

Yhdistyksen hallinto on kymmenessä vuodessa kehittynyt vapaaehtoisvoimin toimivasta rakenteesta ammattimaiseen ja strategisesti johdettuun organisaatioon. Alkuvuosina Rusetin hallitus vastasi kaikesta toiminnasta, rahoituksen hakemisesta ja hallinnosta, jossa hyödynnettiin monipuolisesti erilaisia digitaalisia ratkaisuja.

VEERA-hanke (2020–2022) merkitsi merkittävää hallinnollista muutosta: yhdistykseen palkattiin ensimmäiset työntekijät ja ensimmäinen toimitila vuokrattiin Oulunkylästä. Taloushallinnon tueksi otettiin tilitoimisto, kirjanpito-ohjelmisto sekä tilintarkastaja.

Hankkeen päättyessä 2023 yhdistys muutti suurempiin tiloihin Invalidiliiton esteettömään toimitaloon Ruskeasuolle. Toiminta sai jatkoa kohdennetun yleisavustuksen turvin, mikä mahdollisti ensimmäistä kertaa työntekijöiden työskentelyn suoraan yhdistyksen perustehtävän ja tavoitteiden mukaisesti. Samalla hallinnollisia tehtäviä siirrettiin hallitukselta työntekijöille, mikä selkeytti vastuunjakoja ja vahvisti hallituksen roolia strategisena toimijana. Uudistusta symboloitiin yhteisissä ”Byrokratian hautajaisissa”.

Kokonaisuutena tarkastellen yhdistyksen hallinto on vuosikymmenen aikana siirtynyt vapaaehtoisvetoisesta toiminnasta selkeästi organisoituun, työntekijä-resurssoituun ja strategisesti johdettuun malliin.

Rusetin hallitukset

2016

- Marja Pihkala, pj
- Pirkko Justander, vpj
- Riitta Jolanki, sihteeri
- Pirjo Auer, rahastonhoitaja
- Kristiina Harju
- Marjo Vainikka
- Jenni-Juulia Wallinheimo-Heimonen

2017

- Marja Pihkala, pj
- Pirkko Justander, vpj
- Kristiina Harju
- Rita Järvinen
- Anna-Stina Lindén
- Kristiina Karhos
- Tuula Paasivirta
- Tuula Partanen
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Riitta Jolanki, sihteeri (ulkopuolinen)

2018

- Marja Pihkala, pj
- Pirkko Justander, vpj
- Rita Järvinen
- Kristiina Karhos
- Sari Lehikoinen
- Anna-Stina Lindén
- Aune Menna
- Tuula Paasivirta
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Riitta Jolanki, sihteeri (ulkopuolinen)

2019

- Pirkko Justander, pj
- Marja Pihkala, vpj
- Sari Lehikoinen
- Aune Menna
- Rita Järvinen
- Tuula Paasivirta
- Kristiina Karhos
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Anna-Stina Lindén
- Riitta Jolanki, sihteeri (ulkopuolinen)

2020

- Pirkko Justander, pj
- Marja Pihkala, vpj
- Selda Demirtas
- Rita Järvinen
- Kristiina Karhos
- Maija Karhunen
- Reija Lampinen
- Tuula Paasivirta
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Riitta Jolanki, sihteeri (ulkopuolinen)

2021

- Marja Pihkala, pj
- Pirkko Justander, vpj
- Selda Demirtas
- Rita Järvinen
- Kristiina Karhos
- Maija Karhunen
- Reija Lampinen
- Anna-Stina Linden
- Tuula Paasivirta
- Riitta Jolanki, sihteeri (ulkopuolinen)

2022

- Marja Pihnalala, pj
- Reija Lampinen, vpj
- Selda Demirtas, 24.4.2022 asti
- Riitta Jolanki
- Rita Järvinen
- Kristiina Karhos
- Anna-Stina Lindén
- Sari Palm (os. Lehikoinen)
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Jaana Tiiri, 24.4.2022 alkaen
- Pirkko Justander, sihteeri (ulkopuolinen)

2023

- Marja Pihnalala, pj
- Riitta Jolanki, vpj
- Satu Järvinen
- Rita Järvinen
- Pirkko Mahlamäki
- Sari Palm
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Jaana Tolvanen
- Jaana Tiiri, 28.2.2023 asti
- Kristina Karhos, 23.4.2023 alkaen
- järjestöpäällikkö, sihteeri 5/2023 alkaen

2024

- Anne Välimäki, pj
- Riitta Jolanki, vpj
- Satu Järvinen
- Pirkko Mahlamäki
- Sari Palm
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Jaana Tolvanen
- Kristina Karhos
- Marja Pihnalala
- järjestöpäällikkö, sihteeri

2025

- Anne Välimäki, pj
- Marja Pihnalala, vpj
- Annukka Hämäläinen
- Pirkko Justander
- Satu Järvinen
- Kristiina Karhos
- Pirkko Mahlamäki
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Jaana Tolvanen
- järjestöpäällikkö, sihteeri

2026

- Anne Välimäki, pj
- Pirkko Justander, vpj
- Annukka Hämäläinen
- Kristiina Karhos
- Pirkko Mahlamäki
- Yodit Melaku
- Marja Pihnalala, sihteeri
- Tiia Tallgren, rahastonhoitaja
- Jaana Tolvanen

Rusetin työntekijät

VEERA-hanke 2020–2022

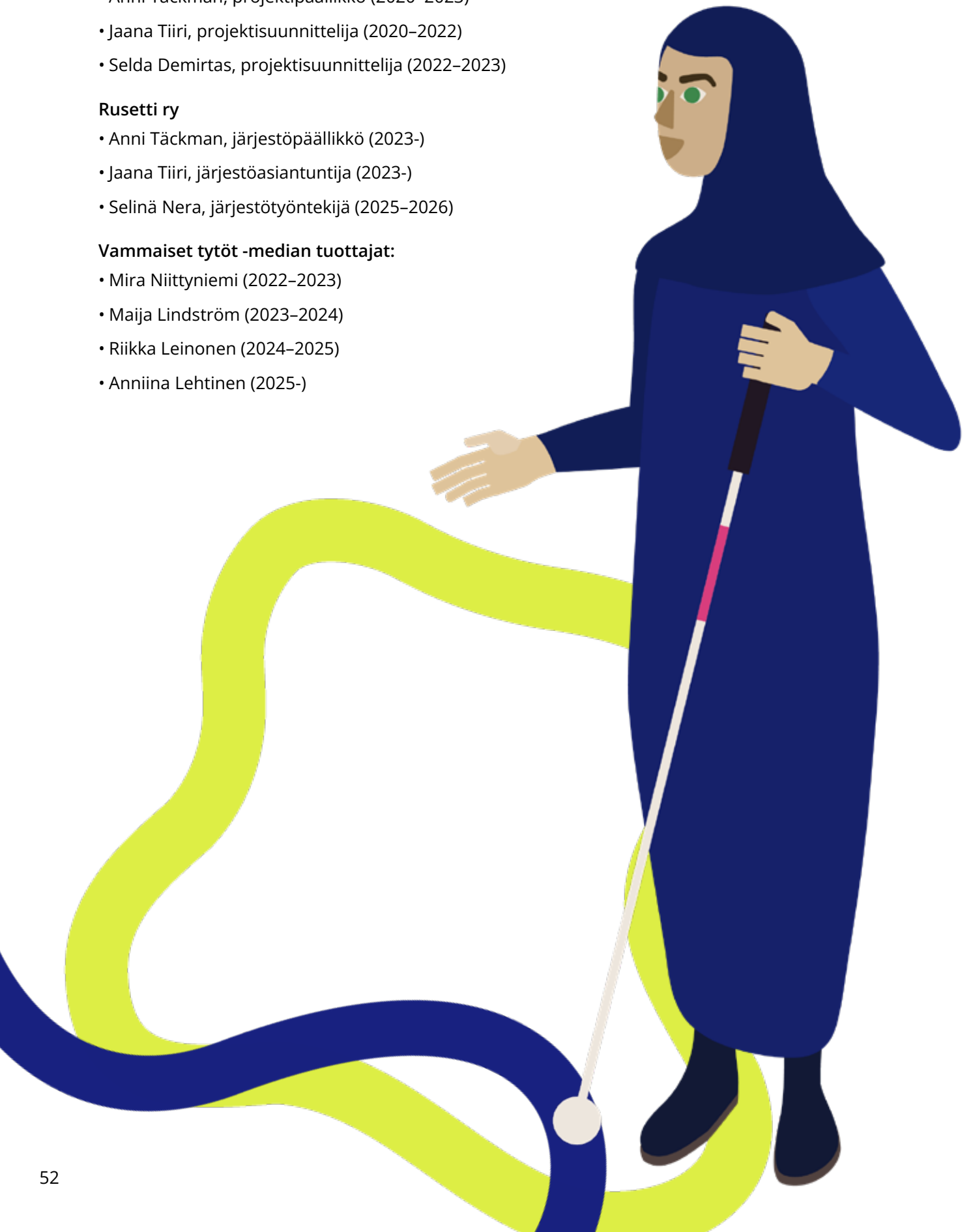
- Anni Täckman, projektipäällikkö (2020–2023)
- Jaana Tiiri, projektisuunnittelija (2020–2022)
- Selda Demirtas, projektisuunnittelija (2022–2023)

Rusetti ry

- Anni Täckman, järjestöpäällikkö (2023-)
- Jaana Tiiri, järjestöasiantuntija (2023-)
- Selinä Nera, järjestötyöntekijä (2025–2026)

Vammaiset tytöt -median tuottajat:

- Mira Niittyniemi (2022–2023)
- Maija Lindström (2023–2024)
- Riikka Leinonen (2024–2025)
- Anniina Lehtinen (2025-)

Loppusanat

Kymmenessä vuodessa Rusetti on kasvanut ajatuksesta vaikuttavaksi ja rohkeaksi toimijaksi, joka on tuonut vammaisten tyttöjen ja naisten ääntä näkyväksi niin yhteisöissä kuin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Matkaa ovat kantaneet unelmat, sitoutuminen ja vahva usko siihen, että jokaisella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi omana itsenään.

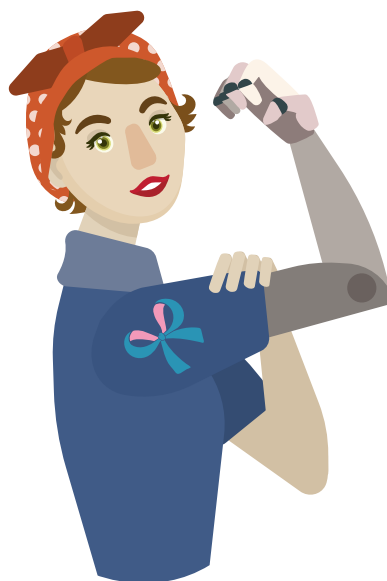
Historiikki osoittaa, että muutos syntyy yhdessä – kokemuksista, yhteisöllisyydestä ja määrätietoisesta vaikuttamisesta. Samalla se muistuttaa, että työ yhdenvertaisuuden, esteettömyyden ja oikeuksien toteutumisen eteen ei ole vielä valmis. Yhteiskunnassa on yhä rakenteita ja asenteita, jotka haastavat vammaisten tyttöjen ja naisten täysivaltaista osallisuutta.

Siksi katse on suunnattava tulevaan. Rusetin työ jatkuu vahvana myös seuraavalla vuosikymmenellä, ja sitä ohjaa entistä selkeämmin mm. naispoliittinen ohjelma, joka tuo esiin keskeiset tavoitteet oikeudenmukaisemman ja saavutettavamman yhteiskunnan rakentamiseksi.

Rusetti on elävä, uudistuva ja tulevaisuuteen katsova ylisukupolvinen yhteisö. Yhdessä voimme rakentaa yhteiskuntaa, jossa jokaisella vammaisella tytöllä ja naisella on todellinen mahdollisuus toteuttaa itseään, tehdä valintoja ja elää omannäköistä elämää.

Huittisissa 28.3.2026

Anne Välimäki, puheenjohtaja

vammaisetnaiset.fi

Rusetti ry

